

EUROOPAN
KOMISSIO

UNIONIN ULKOASIOIDEN
JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN
KORKEA EDUSTAJA

Bryssel 13.6.2024
JOIN(2024) 20 final

YHTEINEN KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Hongkongin erityishallintoalue

Vuosikertomus 2023

YHTEINEN KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

HONGKONGIN ERITYISHALLINTOALUE

VUOSIKERTOMUS 2023

Yhteenveto

Siitä lähtien, kun Hongkong vuonna 1997 palautettiin Kiinan kansantasavallalle, jäljempänä 'Kiina', Euroopan unioni (EU) ja sen jäsenvaltiot ovat seuranneet tiiviisti Hongkongin erityishallintoalueen poliittista ja taloudellista kehitystä.

Euroopan parlamentille vuonna 1997 annetun sitoumuksen mukaisesti komissio ja korkea edustaja, komission varapuheenjohtaja laativat vuosittain kertomuksen tilanteen kehittymisestä Hongkongissa. Siinä on vuosien varrella kiinnitetty erityistä huomiota ”yksi maa, kaksi järjestelmää” -periaatteen täytäntöönpanoon ja Hongkongin itsehallintoon sen peruslain mukaisesti.

Tämä 26. vuosikertomus koskee kehitystä vuonna 2023. Merkittäviä tapahtumia vuoden aikana olivat i) alueneuvoston vaaliuudistus ja ensimmäiset vaalit sen täytäntöönpanon jälkeen, mikä on vähentänyt entisestään poliittista moniarvoisuutta Hongkongissa, ii) keskittyminen edelleen kansalliseen turvallisuuteen kolme vuotta kansallisen turvallisuuslain hyväksymisen jälkeen ja iii) pyrkimys taloussuhteiden normalisointiin covid-19-pandemiaan liittyvien matkustusrajoitusten päättymisen jälkeen. Hongkongin itsehallinnon sekä perusoikeuksien ja -vapauksien rapautuminen jatkui, vaikka niiden piti olla turvatut vähintään vuoteen 2047 saakka. Vuonna 2023 myös annettiin tuomioistuinten päätöksiä, jotka edistivät hlbt+ -henkilöiden oikeuksia.

Oikeudenkäynnit demokratia-aktivisteja, asianajajia ja poliitikkoja vastaan kansallisen turvallisuuslain ja siihen liittyvän lainsäädännön nojalla jatkuivat, vaikkakin joissakin tapauksissa huomattavalla viiveellä. Kansalliseen turvallisuuteen liittyvä oikeudenkäynti esivaaleihin osallistuneita 47:ää demokratia-aktivistia vastaan alkoi helmikuussa 2023 ja päättyi joulukuun 2023 alussa. Tuomio on määrä antaa kevääseen 2024 mennessä. Lakkautetun riippumattoman Stand News -uutissivuston kahta entistä päätoimittajaa vastaan siirtomaa-aikaisen kansankiihotusta koskevan lain nojalla aloitettu oikeudenkäynti keskeytettiin marraskuussa 2023 ja siirrettiin keväälle 2024. Kansalliseen turvallisuuteen liittyvä oikeudenkäynti media-alan yrittäjää ja demokratia-aktivistia Jimmy Laita vastaan alkoi 18. joulukuuta 2023. Sitä vastoin aikataulua oikeudenkäynnille Kiinan isänmaallista ja demokraattista liikettä tukevaa Hongkongin allianssia ja muun muassa tunnettua aktivistia Chow Hang-tungia vastaan ei ollut ilmoitettu vuoden 2023 loppuun mennessä. Monet vastaajista ovat olleet vangittuina maaliskuusta 2021 lähtien, osa eristyssellissä.

Soveltaen kansallista turvallisuuslakia ekstraterritoriaalisesti Hongkongin viranomaiset antoivat kaksi pidätysmääräystä maanpaossa olevista hongkongilaisista demokratia-aktivisteista. Poliisi myös kuulusteli Hongkongissa etsintäkuulutettujen aktivistien sukulaisia ja muita kontakteja.

Vaikka Hongkongissa on edelleen yleisesti ottaen internetin vapaus, viranomaiset estivät edelleen pääsyn arkaluonteiseksi katsottuun verkkosisältöön, kuten Lontoossa toimivan Hong Kong Watch -kansalaisjärjestön verkkosivustolle.

Tämä kehitys heikentää edelleen luottamusta oikeusvaltioperiaatteeseen Hongkongissa.

EU on ilmaissut huolensa Hongkongin kehityksestä julkisesti ja yksityisesti.

Korkea edustaja, varapuheenjohtaja julkaisi sosiaalisen median palvelussa X (entinen Twitter) seuraavan Hongkongia koskevan viestin:

- ✓ 5. heinäkuuta – Kahdeksan aktivistin pidätysmääräystä koskeva viesti¹

EU:n tiedottaja antoi Hongkongia koskevia julkilausumia seuraavista aiheista:

- ✓ 6. heinäkuuta – Tiedottajan julkilausuma alueneuvoston vaalijärjestelmän muutoksista²
- ✓ 18. joulukuuta – Tiedottajan julkilausuma Jimmy Laita koskevan kansalliseen turvallisuuteen liittyvän oikeudenkäynnin aloittamisesta³

EU:n tiedottajan X:ssä julkaisemat Hongkongia koskevat viestit käsitelivät seuraavia aiheita:

- ✓ 11. maaliskuuta – Viesti 4. kesäkuuta järjestetyn muistotilaisuuden järjestäjien saamasta tuomiosta näiden jätettyä vastaamatta turvallisuuspoliisin tietopyyntöön⁴
- ✓ 11. joulukuuta – Viesti alueneuvoston vaaleista⁵.

EU ilmaisi huolensa rauhanomaisen kokoontumisen vapauden ja yhdistymisvapauden sekä sananvapauden heikentymisestä Hongkongissa EU:n ja Kiinan ihmisoikeusvuoropuhelun 38. istunnossa Brysselissä 17. helmikuuta.⁶

Euroopan parlamentti antoi 15. kesäkuuta päätöslauselman perusvapauksien heikkenemisestä Hongkongissa ja erityisesti Jimmy Lain tapauksesta⁷. Päätöslauselmassa ilmaistiin huoli kansallisen turvallisuuslain ekstraterritoriaalisesta soveltamisesta.

EU-johtajat ilmaisivat huolensa Hongkongin tilanteen kehityksestä Pekingissä 7. joulukuuta pidetyssä EU:n ja Kiinan huippukokouksessa.

Hongkongin talous kasvoi 3,2 prosenttia vuonna 2023. Kasvu on ollut enimmäkseen negatiivista neljän edellisen vuoden aikana (–1,7 % vuonna 2019, –6,5 % vuonna 2020, –3,5 % vuonna 2022). Vuoden 2023 kasvusta huolimatta **Hongkongin talous jäi alle vuoden 2018**

¹ Korkean edustajan, varapuheenjohtajan 5. heinäkuuta julkaisema kahdeksan aktivistin pidätysmääräystä koskeva viesti: <https://twitter.com/JosepBorrellF/status/1676663898886361088>

² Tiedottajan 6. heinäkuuta antama julkilausuma alueneuvoston vaalijärjestelmän muutoksista: https://www.eeas.europa.eu/eeas/hong-kong-statement-spokesperson-changes-district-council-electoral-system_en

³ Tiedottajan 18. joulukuuta antama julkilausuma Jimmy Laita koskevan kansalliseen turvallisuuteen liittyvän oikeudenkäynnin aloittamisesta: https://www.eeas.europa.eu/eeas/hong-kong-statement-spokesperson-start-national-security-trial-against-jimmy-lai_en

⁴ Viesti 4. kesäkuuta järjestetyn muistotilaisuuden järjestäjien saamasta tuomiosta näiden jätettyä vastaamatta turvallisuuspoliisin tietopyyntöön: <https://twitter.com/NabilaEUspox/status/1634573843116220419>

⁵ Viesti alueneuvoston vaaleista: <https://twitter.com/nabilaEUspox/status/1734134836573479177?s=48&t=DhTwM2QUg9VBLA9NCBIQXw>

⁶ https://www.eeas.europa.eu/node/425784_fr

⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0242_FI.html

tason, kun inflaatio otetaan huomioon. Vuonna 2023 **inflaatio pysyi kurissa** ja oli 2,1 prosenttia.

Työllisyystilanne elpyi covid-19-pandemiaa edeltäneelle tasolle: työttömyysaste oli vuoden aikana 3 prosentin luokkaa. Vuonna 2022 (viimeisimmät saatavilla olevat tiedot) erityishallintoalue oli **maailman seitsemänneksi suurin kauppaa käyvä talous** (2022, Hongkongin tilastot ja WTO:n tiedot).⁸ **EU oli** Manner-Kiinan ja Taiwanin jälkeen **Hongkongin kolmanneksi suurin kauppakumppani** vuoden 2023 kymmenen ensimmäisen kuukauden aikana.

Covid-19-tilanteen kehitys

Viranomaiset poistivat viimeiset covid-19-pandemiaan liittyvät matkustusrajoitukset helmikuussa 2023. Vuonna 2020 puhjennut pandemian johdosta toteutetut tiukat toimenpiteet, kuten saapuvien matkustajien kolmen viikon karanteeni, olivat käytännössä eristäneet Hongkongin muusta maailmasta.

I. Poliittinen ja yhteiskunnallinen kehitys

Alueneuvoston varsinaiset vaalit

Joulukuun 10. päivänä pidetyissä **alueneuvoston suorissa vaaleissa** äänestysprosentti oli historiallisen alhainen, 27,54 prosenttia, kun se vuonna 2019 oli 71,23 prosenttia. Kansallisen turvallisuuslain vuonna 2020 tapahtuneen käyttöönnoton ja vuonna 2021 toteutetun hallintojohtajan ja lainsäädäntöneuvoston vaaliprosessin tarkistamisen jälkeen myös alueneuvoston vaaliprosessia uudistettiin noudattaen ”Hongkongin isänmaallisen johdon” periaatetta. Uudistetun nimitysmenettelyn vuoksi yksikään demokratialiikkeen ehdokas ei päässyt ehdolle vaaleissa.

Hallintojohtaja ilmoitti 2. toukokuuta suunnitelmasta uudistaa alueneuvoston vaalijärjestelmää 1. tammikuuta 2024 alkavalla uudella vaalikaudella. Hongkongin hallitus esitti 31. toukokuuta 2023 alueneuvostolain muutosesityksen lainsäädäntöneuvostolle ensimmäistä käsittelyä varten. Lainsäädäntöneuvosto, jossa ei ole ollut vuoden 2021 vaaliuudistuksen jälkeen yhtään demokratialiikkeen edustajaa, hyväksyi lakiesityksen yksimielisesti 6. heinäkuuta.

Uuden kehyksen myötä alueneuvoston paikkojen kokonaismäärä väheni 479:stä 470:een, ja suorilla vaaleilla täytettävien paikkojen määrä väheni 452:sta 88:aan. Aluekomiteoiden, alueellisten rikostutkintakomiteoiden ja alueellisten paloturvallisuuskomiteoiden jäsenet, jotka kaikki ovat hallituksen nimittämiä, valitsevat äänestämällä 176 jäsentä, ja hallitus nimittää itse loput 179 jäsentä. Alkuperäiskansojen edustajille on edelleen varattu 27 virkaan perustuvaa paikkaa.

Muutetun lain mukaan ehdokkaiden vaaleilla valittaviin paikkoihin on saatava kolme nimitystä kustakin paikallisesta aluekomiteasta ja läpäistävä taustaselvitys, johon osallistuu kansallisella turvallisuuslailla vuonna 2020 perustettu, laillisuusvalvonnan ulkopuolella oleva kansallisen turvallisuuden komitea. Vaaleilla valittujen aluevaltuutettujen sijasta virkamiehet toimivat puheenjohtajana kaikissa 18 alueneuvostossa ”toimeenpanojohtoisen hallinnon” periaatteen mukaisesti. Hallitus ilmoitti 12. lokakuuta alueneuvostojen ehdokkaiden kelpoisuutta

⁸ https://www.censtatd.gov.hk/en/web_table.html?id=81 (EU-maat yhteenlaskettuna).

arvioivan komitean kokoonpanosta. Kyseessä on alueneuvostolain vuoden 2023 muutoksessa perustettu uusi tarkastuselin.

Vaalien ehdokasasettelun aikana 17.–30. lokakuuta sekä keskusvaltaa kannattava leiri että demokratiaa kannattava leiri raportoivat vaikeuksista saada riittävästi ehdokkaita. Lopulta yksikään demokraattisen puolueen ehdokas ei täyttänyt ehdokkuuden edellytyksiä. Demokratiaa kannattava oppositio on näin ollen nyt tosiasiallisesti suljettu sekä lainsäädäntöneuvoston että alueneuvoston ulkopuolelle.

Tarkastuskomitea vahvisti 9. marraskuuta 399 ehdokkaan nimittämisen ja totesi, että kaikki ehdokkaat täyttävät lakisääteiset vaatimukset sekä ehdot, jotka koskevat peruslain noudattamista ja uskollisuutta Kiinan kansantasavallan erityishallintoaluetta kohtaan. Ylioikeus (*High Court*) totesi 1. joulukuuta oikeudellisessa uudelleentarkastelussa, että nimitysvaatimus ei rajoittanut liikaa perustuslaillista oikeutta asettua ehdolle vaaleissa.

Vaalipäivänä 10. joulukuuta vaalilautakunta ilmoitti, että äänestysaikaa jatketaan puolellatoista tunnilla sähköisessä äänestysrekisterissä ilmenneen teknisen vian takia. Lainvalvontaviranomaiset pidättivät kuusi henkilöä, joiden väitettiin yllyttäneen muita antamaan tyhjiä ääniä. Ainakin yhtä henkilöä vastaan nostettiin syyte, mutta hänet vapautettiin takuita vastaan.

Suorilla vaaleilla täytettävien paikkojen (maantieteelliset vaalipiirit) osalta äänestysprosentti oli historiallisen alhainen, kun taas välillisesti täytettävien paikkojen (aluekomiteoiden vaalipiirit) osalta äänestysprosentti oli 96,92 prosenttia (noin 2 454 ääntä). Hallitus julkisti 12. joulukuuta uuden alueneuvoston 179 jäsennimitystä.

Kansallinen turvallisuus ja isänmaallisuus

Kansallinen turvallisuus pysyi Hongkongin viranomaisten keskeisenä painopisteenä koko vuoden 2023 ajan. Hallitus jatkoi ponnistelujaan lainsäädännön valmistelemiseksi peruslain 23 §:n mukaisesti⁹ täydentääkseen kansallista turvallisuuslakia, jossa säädetään jo neljästä kansalliseen turvallisuuteen liittyvästä rikoksesta¹⁰. Hallintojohtaja ilmoitti 17. tammikuuta, että uusi laki koskisi vakoilutoimintaa, ”peiteorganisaatioita” sekä uusia medioita ja teknologioita. Lisäksi hallintojohtaja ilmoitti 25. lokakuuta pitämässään vuotuisessa linjapuheessaan, että hallitus saattaa **23 §:n mukaisen lainsäädäntöprosessin** päätökseen vuonna 2024.

Hallintojohtaja toisti kehotuksen pysytellä valppaana ”**pehmeän vastarinnan**” varalta muun muassa puheessaan, jonka hän piti 1. heinäkuuta Hongkongin erityishallintoalueen perustamisen 26-vuotisjuhlassa. ”Pehmeän vastarinnan” käsitettä ei ole määritelty tai selitetty tarkemmin, mikä on lisännyt yleistä varovaisuutta ja itsesensuuria Hongkongin yhteiskunnassa.

⁹ Hongkongin peruslain 23 §:ssä edellytetään, että Hongkongin erityishallintoalue säätää itsenäisesti lakeja, joilla kielletään maanpetos, valtioyhteydestä irtautuminen, kansankiihotus tai kumouksellisuus keskushallintoa vastaan tai valtionsalaisuuksien varkaus, kielletään ulkomaisia poliittisia järjestöjä tai elimiä harjoittamasta poliittista toimintaa alueella sekä kielletään alueen poliittisia järjestöjä tai elimiä luomasta siteitä ulkomaisiin poliittisiin järjestöihin tai elimiin. Viimeisin yritys laatia 23 §:ään perustuvaa lainsäädäntöä vuonna 2003 johti laajoihin julkisiin mielenosoituksiin, mikä pysäytti koko lainsäädäntöhankkeen.

¹⁰ Kiinan kansantasavallan laissa kansallisen turvallisuuden suojelemisesta Hongkongin erityishallintoalueella kielletään valtioyhteydestä irtautuminen, kumouksellinen ja terroristinen toiminta sekä salainen yhteistyö vieraan valtion tai ulkopuolisten tahojen kanssa kansallisen turvallisuuden vaarantamiseksi.

Hongkongin hallitus lisäsi myös **isänmaallisen kasvatuksen** painotusta. Sen jälkeen, kun karanteenivapaa matkustaminen Hongkongin ja Manner-Kiinan välillä oli jälleen mahdollista, noin 200 toisen asteen opiskelijaa matkusti 3. huhtikuuta Manner-Kiinaan täyttääkseen pakollisten kansalais- ja yhteiskuntaopintojen vaatimuksen. Nämä opinnot ovat korvanneet yleissivistävän Liberal Studies -oppiaineen vuodesta 2021 lähtien.

Kiinan kansankongressin pysyvä komitea Pekingissä hyväksyi 24. lokakuuta isänmaallista kasvatusta koskevan lain. Hallintojohtaja lupasi vuotuisessa linjapuheessaan edistää isänmaallista kasvatusta Hongkongissa. Vajaa kuukausi myöhemmin, 23. marraskuuta, opetusministeriö esitteli uuden humanististen aineiden opetussuunnitelman peruskouluja varten. Tämän lukuvuonna 2024/2025 käyttöön otettavan uuden opetusohjelman laatimisessa oli ohjaavana periaatteena mukauttaa opetus ”isänmaallisen kasvatuksen kansallisiin linjauksiin”.

Lainsäädäntöneuvosto hyväksyi 15. marraskuuta 2023 alueellista lippua ja alueellista tunnusmerkkiä koskevan lain muutosesityksen, jonka tarkoituksena on ”varmistaa paremmin näiden kahden virallisen tunnuksen arvokkuus”. Lakiesityksessä luetellaan näiden tunnusten epäasianmukaisen käytön tavat, ja siinä annettiin opetusministerin tehtäväksi sisällyttää tunnusten käytön opetus perus- ja keskiasteen opintoihin.

Hongkongin **moniarvoisten äänten tila** kutistui entisestään vuonna 2023. **Demokraattinen puolue**, joka oli aiemmin ollut suurin demokratiaa kannattava poliittinen ryhmä, ei onnistunut järjestämään varainkeruutapahtumia helmi-, maalisi- ja syyskuussa, koska ainakin viisi tapahtumapaikkaa perui tilaisuuden viime hetkellä. Marraskuun 14. päivänä hallitus torjui puolueen pyynnön saada pystyttää oma osasto kiinalaisen uuden vuoden kunniaksi järjestetyille vuotuisille markkinoille. Vuonna 2006 perustettu **kansalaispuolue** lopetti toimintansa 27. toukokuuta. Ryhmällä oli aikoinaan toiseksi eniten demokratiaa kannattavia lainsäätäjiä lainsäädäntöneuvostossa. Päätös tehtiin sen jälkeen, kun yksikään jäsen ei ollut ottanut vastaan paikkaa puolueen johtoryhmässä.

Aktivistien ja poliitikkojen muutto pois Hongkongista jatkui. Elokuussa 2020 pidätetty aktivisti Agnes Chow, joka oli vapautettu takuita vastaan ja opiskeli nyt Kanadassa, ilmoitti 3. joulukuuta, ettei hän palaa Hongkongiin ilmoittautumaan poliisille. Aktivisti Tony Chung, joka oli yrittänyt vuonna 2020 hakea poliittista turvapaikkaa Yhdysvaltojen Hongkongin-konsulaatista, ilmoitti 27. joulukuuta saapuneensa Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja aikovansa hakea sieltä turvapaikkaa. Chung tuomittiin kansallisen turvallisuuslain nojalla valtiosyyteydestä irtautumisesta, ja hän sai 43 kuukauden tuomion.

Ylioikeus antoi 19. lokakuuta tuomion, jossa se hylkäsi erään virkamiehen pakkoeläkkeelle siirtämistä koskevan muutoksenhakupyynnön. Virkamies ei ollut ajoissa toimittanut allekirjoitettua vakuutusta uskollisuudesta erityishallintoalueelle.

Hallitus käynnisti 13. joulukuuta kuulemismenettelyn saattaakseen ajan tasalle **virkamieslain**, jota sovelletaan yli 180 000:een valtion työntekijään. Päivitetyssä luonnoksessa muistutettiin valtion työntekijöitä olemaan varovaisia ilmaistessaan mielipiteitään hallituksen politiikasta mutta myös laajennettiin virkamiesten lojaalisuusvaatimusta niin, että se kattaa myös Kiinan kansantasavallan keskushallinnon Pekingissä. Hallitus edellytti myös, että kaikki virkamiehet osallistuvat kansallista turvallisuutta koskevaan koulutukseen.

Kansallista turvallisuutta koskevan lainsäädännön täytäntöönpano

Kesäkuun 30. päivänä tuli kuluneeksi kolme vuotta kansallisen turvallisuuslain käyttöönotosta. Turvallisuusministeriön mukaan 29. joulukuuta 2023 mennessä kansallisen turvallisuuslain ja siihen liittyvien määräysten nojalla oli pidätetty 290 henkilöä, ja tuomioaste oli 100 prosenttia. Maaliskuussa Hongkongin hallitus osoitti ylimääräiset 5 miljardia Hongkongin dollaria (590 miljoonaa euroa) kansallisen turvallisuuden suojelemiseen tarkoitettuun erityisrahastoon.

Hongkongin viranomaiset alkoivat **soveltaa kansallista turvallisuuslakia ekstraterritoriaalisesti** julkaisemalla vuonna 2023 ensimmäistä kertaa etsintäkuulutettujen listan, joka kohdistui ulkomailla asuviin henkilöihin, myös ulkomaan kansalaisiin. Turvallisuuspoliisi asetti 3. heinäkuuta miljoonan Hongkongin dollarin (118 000 euron) palkkion kahdeksasta omaehtoisesti maanpaossa olevasta aktivistista, joiden väitettiin tehneen salaista yhteistyötä vieraiden valtioiden tai ulkopuolisten tahojen kanssa. Seuraavana päivänä hallintojohtaja ilmoitti, että näitä kahdeksaa henkilöä tullaan etsimään heidän koko loppuelämänsä ajan.

Etsintäkuulutettujen listan vaikutukset tuntuivat Hongkongissa. Turvallisuuspoliisi pidätti 5. heinäkuuta neljä lakkautetun poliittisen Demosisto-ryhmän jäsentä varojen keräämisestä ”Kiinan vastaisen” toiminnan tukemiseen ulkomailla. Lisäksi Hongkongin asianajajaliitot (Law Society ja Bar Association) ilmoittivat 6. heinäkuuta käynnistäneensä tutkimukset kahta ulkomailla asuvaa jäsentään vastaan. Tähän mennessä poliisi on hakenut kuulusteltavaksi ainakin 26 etsittyjen kahdeksan henkilön perheenjäsentä ja ystävää.

Poliisi julkaisi 14. joulukuuta toisen etsintäkuulutettujen listan viidestä omaehtoisesti maanpaossa olevasta aktivistista, joita syytetään ”yllyttämisestä valtioyhteydestä irtautumiseen, kumoukselliseen toimintaan ja salaiseen yhteistyöhön vieraan valtion tai ulkopuolisten tahojen kanssa”. Jokaisesta heistä on luvattu miljoonan Hongkongin dollarin (118 000 euron) palkkio. Joulukuun 31. päivään mennessä yhtään listalla olevaa henkilöä ei ole luovutettu Hongkongiin.

Hongkongin viranomaiset myös laajensivat kansallisen turvallisuuslain soveltamista. Hallitus on esimerkiksi lisännyt kansallista turvallisuutta koskevia lausekkeitä maahuutokauppoihin, ja se edellyttää, että maksuttomat televisio- ja radioasemat lähettävät kansallista turvallisuuslakia käsitteleviä ohjelmia vähintään 30 minuutin ajan viikossa sen jälkeen, kun niiden toimilupien väliarviointi on tehty. Hallitus on myös ottanut käyttöön uusia keinoja, joiden avulla kirjastojen käyttäjät voivat ilmoittaa epäasiallisiksi tai kansallisen turvallisuuden vaarantaviksi katsotuista nimikkeistä.

Hallitus muutti 15. joulukuuta ensimmäistä kertaa kansalliseen turvallisuuslakiin sisältyvän sovellettavia lainvalvontatoimenpiteitä sääntelevän 43 §:n soveltamisohjeita. Muutoksella annettiin turvallisuusministerille valtuudet jäädättää kansalliseen turvallisuuteen liittyvissä asioissa osallisina olevien epäiltyjen ja vastaajien varat siihen asti, kunnes kaikki oikeudenkäynnit on saatettu päätökseen. Samalla poistettiin aiempi enimmäisrajoitus, joka oli kaksi vuotta, paitsi jos ylioikeus sallii jädättämisjatkamisen.

Oikeudenkäynnit kansallisen turvallisuuslain ja siirtomaa-aikaisen kansankiihotuksen vastaisen lain nojalla jatkuivat, vaikkakin huomattavin viivästyksin. Monet vastaajista ovat olleet vangittuina maaliskuusta 2021 lähtien, ja osaa heistä on pidetty toistuvasti eristysseurassa.

Esivaaleihin vuonna 2020 osallistuneiden **47:n demokratialiikkeen lainsäätäjän ja aktivistin joukko-oikeudenkäynnissä** syyttäjä syytti vastaajia kansallisen turvallisuuslain nojalla ”salaliitosta kumouksellista toimintaa varten”. Heitä uhkaa elinkautinen vankeusrangaistus. Tämä on vastaajamäärältään suurin kansallisen turvallisuuslain nojalla aloitettu oikeudenkäynti. Vastaajista 16 ei myöntänyt syyllisyyttään. Monet vastaajista ovat olleet vangittuina maaliskuusta 2021 alkaen, koska tuomioistuin kielsi tuolloin heidän vapauttamisensa takuita vastaan. Oikeudenkäynti alkoi 6. helmikuuta ja kesti 118 päivää, mikä ylittää alkuperäisen 90 päivän aikataulun. Loppulausunto annettiin 4. joulukuuta. Tuolloin ilmoitettiin, että tuomio annetaan 3–4 kuukauden kuluessa kyseisestä päivästä.

Kaksi kansallisen turvallisuuslain nojalla **Kiinan isänmaallista ja demokraattista liikettä tukevaa Hongkongin allianssia**, jäljempänä ’allianssi’, vastaan nostettua tapausta ovat edenneet oikeudenkäyntivaiheeseen. Ylioikeus ei kuitenkaan ollut 31. joulukuuta 2023 mennessä ilmoittanut ensimmäistä käsittelypäivää. Allianssi oli järjestänyt vuosittain kynttilämuistotilaisuuden vuoden 1989 Taivaallisen rauhan aukion tapahtumien muistoksi. Syyttäjä syytti allianssia ja sen ydinjäseniä kumoukselliseen toimintaan yllyttämisestä, josta enimmäisseuraamus on elinkautinen vankeusrangaistus.

Mielivaltaista vangitsemista käsittelevä Yhdistyneiden kansakuntien työryhmä totesi 1. toukokuuta antamassaan lausunnossa, että allianssin ydinjäseniin kuuluvan Chow Hang-tungin pidättäminen ja vangitseminen oli ”mielivaltaista”.¹¹ Saksan ja Ranskan ulkoministeriöt myönsivät 12. joulukuuta Chow’lle saksalais-ranskalaisen ihmisoikeus- ja oikeusvaltiopalkinnon. Joulukuun 21. päivänä Chow Hang-tung haki vapautusta takuita vastaan 16. kerran, mutta hakemus hylättiin jälleen. Häntä on toistuvasti pidetty pitkiä aikoja eristysseurassa.

Media-alan yrittäjää ja demokratia-aktivistia Jimmy Laita vastaan kansallisen turvallisuuslain nojalla käynnistetty kansankiihotusta koskeva oikeudenkäynti alkoi 18. joulukuuta. Hänen lisäksi syytteeseen asetettiin kuusi sittemmin lakkautetun Apple Daily -sanomalehden toimittajaa, jotka tunnustivat syyllisyytensä marraskuussa 2022, sekä kolme Apple Dailyyn liittyvää yritystä. Syyttäjä syytti Laita ja muita vastaajia kahdesta kansallisen turvallisuuslain vastaisesta rikoksesta (”salainen yhteistyö vieraan valtion tai ulkopuolisten tahojen kanssa kansallisen turvallisuuden vaarantamiseksi”) ja yhdestä siirtomaa-aikaisen kansankiihotusta koskevan lain vastaisesta rikoksesta (”salainen yhteistyö, jonka tavoitteena oli painaa, julkaista, myydä, tarjota myytäväksi, jakaa, asettaa esille ja/tai kopioida kumoukselliseen toimintaan yllyttäviä julkaisuja”). Kansallisen turvallisuuslain mukainen enimmäisseuraamus on elinkautinen vankeusrangaistus. Oikeudenkäyntiä, jonka odotettiin kestävän 83 päivää, siirrettiin kahdesti: ensimmäisen kerran joulukuun 1. päivästä 2022 syyskuun 25. päivään 2023 ja lopulta joulukuun 18. päivään 2023.

Jimmy Lai haki vuonna 2023 kolmesti kansallisen turvallisuuslain nojalla aloitetun oikeudenkäynnin oikeudellista uudelleentarkastelua ja hävisi ne kaikki. Lisäksi Lai esitti helmi-huhtikuussa kaksi vaatimusta: että hänen Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimiva asianajajansa saisi edustaa häntä kansallisen turvallisuuslain nojalla käynnistetyssä asiassa ja että asianajajan työviisumihakemuksen hylkääminen peruutettaisiin. Ylioikeus hylkäsi molemmat vaatimukset 19. toukokuuta. Lisäksi ylioikeus hylkäsi 29. toukokuuta Lain vaatimuksen lopettaa kansallisen turvallisuuslain nojalla aloitettu oikeudenkäynti epäoikeudenmukaisuuden perusteella. Lai vetosi vaatimuksessaan valamiehistön puuttumiseen

¹¹ <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/issues/detention-wg/opinions/session96/A-HRC-WGAD-2023-30-AEV.pdf>

ja tarkoituksellisesti valittuihin tuomareihin. Kesäkuun 19. päivänä tuomioistuin hylkäsi Lain valituksen hänen puhelimeensa liittyvästä etsintäluvasta. Lisäksi tuomioistuin hylkäsi 22. joulukuuta Lain valituksen, jossa Lain lakitiimi väitti, että syyttäjä oli nostanut kansankiihotussyytteen laissa säädetyn kuuden kuukauden määräajan jälkeen. Tämän jälkeen asian käsittelyä lykättiin 2. tammikuuta 2024 saakka.

Syyskuun 26. päivänä tuli kuluneeksi tuhat päivää Jimmy Lain vankeuden alkamisesta. Hänen tapauksensa oli edelleen kansainvälisen huomion kohteena. Toukokuun 16. päivänä 2023 yli sata kustantajaa, päätoimittajaa ja toimittajaa 42 maasta allekirjoitti Toimittajat ilman rajoja -järjestön laatiman yhteisen julkilausuman, jossa ilmaistiin tukea Laille.¹² Marraskuun 1. päivänä päivätyssä vetoomuksessa kymmenen ulkomaista katolisen kirkon johtajaa vaati Lain vapauttamista.¹³

Joseph Johnia vastaan kansallisen turvallisuuslain nojalla käynnistetyssä oikeudenkäynnissä Johnia syytettiin ”salatusta yhteistyöstä valtiosta irtautumiseen yllyttämiseksi”. John, joka tunnetaan myös nimellä Wong Kin-chung, on Portugalin kansalainen mutta asuu Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Enimmäisseuraamus on kymmenen vuotta vankeutta.

Poliisi pidätti 10. elokuuta kymmenen ihmistä ja syytti heitä väitetystä salaisesta yhteistyöstä säätiön 612 Humanitarian Relief Fund kanssa. Säätiö tarjosi apua vuoden 2019 luovutuslain vastaiseen liikkeeseen osallistuneille mielenosoittajille. Säätiön sihteeristö lopetti toimintansa lokakuussa 2021.

Yhdistyneen kuningaskunnan Privy Council totesi 12. lokakuuta Trinidadin ja Tobagon tasavallassa käsitellyn asian yhteydessä, että kansankiihotusrikoksissa on näytettävä toteen aikomus lietsoa väkivaltaa tai levottomuutta. Tämän päätöksen huomioon ottamiseksi tuomari, joka johti kansankiihotusoikeudenkäyntiä nykyään lakkautettua **Stand News** -uutissivustoa vastaan, ilmoitti, että tuomio annettaisiin vasta huhtikuussa 2024. Oikeudenkäynnin uutissivuston kahta entistä toimittajaa vastaan, joita syytetään kapinaa lietsovien artikkeleiden julkaisemisesta, oli alun perin määrä päättyä marraskuussa 2023.

Länsi-Kowloonin rauhantuomioistuin tuomitsi 3. marraskuuta 2018 23-vuotiaan opiskelijan kahden kuukauden vankeusrangaistukseen ”valtioyhteydestä irtautumiseen yllyttämisestä” sen jälkeen, kun hän oli tunnustanut syyllisyytensä. Todisteena olivat muun muassa opiskelijan Japanissa opiskellessaan julkaisemat sosiaalisen median viestit, mikä herätti huolta kansallisen turvallisuuslain ekstraterritoriaalisesta soveltamisesta. Opiskelija pidätettiin sen jälkeen, kun hän oli maaliskuussa palannut Hongkongiin uusimaan henkilökorttiaan.

Ylioikeus tuomitsi 17. huhtikuuta aktivisti Joshua Wongin kolmeksi kuukaudeksi vankeuteen poliisin henkilötietojen paljastamisesta verkossa.

Vuoden 2019 mielenosoituksiin liittyvät oikeudenkäynnit jatkuivat vuonna 2023. Oikeuslaitoksen hallintojohtaja raportoi 11. huhtikuuta lainsäädäntöneuvostolle, että oikeuslaitoksen käsiteltävänä olevista yli 2 200 tapauksesta noin 90 prosenttia liittyi vuoden 2019 mielenosoituksiin ja että noin 170:stä kansalliseen turvallisuuteen liittyvästä oikeudenkäynnistä oli tammikuuhun 2023 mennessä saatu päätökseen noin 80 prosenttia.

¹² <https://rsf.org/en/more-100-media-leaders-around-world-join-rsf-calling-release-hong-kong-press-freedom-emblem-jimmy>

¹³ <https://www.doughtystreet.co.uk/sites/default/files/media/document/Lai%20Petition%20%28Final%29%20%2801.11.2023%29.pdf>

Vuoden 2019 mielenosoitusten aikana pidätetyt 6 000 ihmistä, joita ei ole vielä asetettu syytteeseen, ovat edelleen epävarmoja kohtalostaan. Heistä suurin osa on nuoria.

Näiden oikeudenkäyntien seurauksena Hongkongin sijoitus oikeusvaltioindeksissä laski jo kolmatta vuotta peräkkäin. World Justice Project -järjestön laatimalla, 25. lokakuuta julkaistulla listauksella Hongkong putosi vuonna 2020 pitämältään 16. sijalta 23. sijalle kaikkiaan 142 alueen joukossa.¹⁴

Hongkongin oikeuslaitos jatkoi vuonna 2023 oikeuskäytäntönsä mukauttamista kansalliseen turvallisuuslakiin, joka on etusijalla *common law* -järjestelmään nähden asioissa, joilla katsotaan olevan merkitystä kansallisen turvallisuuden kannalta. Ylin muutoksenhakutuomioistuin totesi 22. elokuuta antamassaan tuomiossa, että syyllisyyden tunnustaminen vakavissa kansallista turvallisuutta koskevissa tapauksissa ei enää takaa tuomion alentamista kolmanneksella, kuten aiemmin oli käytäntönä. Sen sijaan seuraamus ”ei voi olla lievempi kuin kansallisessa turvallisuuslaissa asetettu vähimmäisseuraamus”.

Muutoksenhakutuomioistuin määräsi 9. kesäkuuta erään asian käsiteltäväksi uudelleen tuomioistuintyön laatua koskevien epäilyjen perusteella. Päätöksessä todettiin, että alkuperäistä oikeudenkäyntiä johtanut ensimmäisen oikeusasteen tuomari oli kopioinut tuomioonsa ”yli 98 prosenttia” kantajan kirjallisesta lausunnosta. Oikeuslaitos kertoi tiedotusvälineille, että tuomari, joka oli yksi kolmesta tuomarista ensimmäisessä kansallisen turvallisuuslain nojalla käynnistetyssä oikeudenkäynnissä vuonna 2021, oli saanut korkeimman oikeuden presidentiltä vakavan huomautuksen toiminnastaan.

Lainsäädäntöneuvosto hyväksyi 10. toukokuuta 2023 yksimielisesti oikeusalan ammattilaisia koskevan lain muutosesityksen, jossa edellytetään hallintojohtajan hyväksyntää ulkomaisten juristien toimimiselle vastaajan edustajana kansallista turvallisuutta koskevissa asioissa. Muutos perustui Kiinan kansankongressin pysyvän komitean 30. joulukuuta 2022 antamaan tulkintaan. Hallintojohtaja oli 28. marraskuuta 2022 pyytänyt Kiinan keskushallinnolta ensimmäistä kertaa kansallisen turvallisuuslain tulkintaa kysymyksessä, joka koski Yhdistyneessä kuningaskunnassa toimivan asianajajan hyväksymistä Jimmy Lain edustajaksi.

Lainsäädäntöneuvosto hyväksyi 12. heinäkuuta 2023 rikosprosessilakia koskevan muutosesityksen. Siinä annetaan syyttäjille lisävaltuudet hakea muutosta ylioikeuden ensimmäisen oikeusasteen antamiin vapauttaviin tuomioihin niin kansallisen turvallisuuslain nojalla käynnistetyissä asioissa (joissa ratkaisun tekee kolmen tuomarin kollegio) kuin muissa asioissa (joissa ratkaisun tekee valamiehistö).

Hongkongin ulkosuhteet

Hongkongin ulkosuhteissa vuonna 2023 keskityttiin monipuolistamaan kauppaa ja taloussuhteita Lähi-idän ja Kaakkois-Aasian maiden kanssa. Helmikuussa hallintojohtaja matkusti Saudi-Arabiaan ja Yhdistyneisiin arabiemiirikuntiin, joissa hän allekirjoitti 13 yhteisymmärryspöytäkirjaa. Heinäkuussa hallintojohtajan valtuuskunta vieraili Singaporessa, Malesiassa ja Indonesiassa, joissa allekirjoitettiin yhteensä 33 yhteisymmärryspöytäkirjaa. Lisäksi Valko-Venäjä avasi 4. toukokuuta pääkonsulaatin Hongkongiin.

Maastamuutto Hongkongista jatkui. Yhdistyneen kuningaskunnan sisäministeriö ilmoitti vastaanottaneensa 30. syyskuuta 2023 mennessä 30 300 hakemusta British National Overseas

¹⁴ <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/global>

(Yhdistyneen kuningaskunnan merentakaisten alueiden kansalainen) -viisumia varten. Yhdistynyt kuningaskunta on vastaanottanut Hongkongin kansalaisilta yhteensä noin 191 000 hakemusta erityisviisumijärjestelmään, joka voi avata tien kansalaisuuteen. Myös Kanada ja Australia saivat edelleen viisumihakemuksia Hongkongin asukkaille kohdistettujen maahanmuuttojärjestelmien puitteissa.

Yhdysvallat jatkoi 26. tammikuuta kahdella vuodella Hongkongin asukkaita koskevaa ”turvasatamakäytäntöä”, jossa Hongkongin asukkaat voivat jäädä Yhdysvaltoihin viisuminsa voimassaolon päättymisen jälkeen. Lisäksi Yhdysvallat säati Hongkongin talous- ja kauppatoimiston sertifiointia koskevan lain, internetin vapauden turvaamista Hongkongissa koskevan lain ja Hongkongin pakotteita koskevan lain. Yhdysvaltain kongressi hyväksyi 14. joulukuuta 2024 kansallisen puolustuksen määrärahoja koskevan säädöksen (*National Defense Authorization Act*), jossa Kiinan kansantasavalta, mukaan lukien Hongkong, mainitaan luettelossa ”ulkomaisista vastustajista” Iranin, Kuuban, Pohjois-Korean, Venezuelan ja Venäjän ohella.

Suomi myönsi hongkongilaiselle henkilölle pakolaisaseman ensimmäistä kertaa vuonna 2022.

Covid-19-pandemiaan liittyneet rajoitukset poistettiin

Hallitus käynnisti 8. tammikuuta uudelleen neljän rajatarkastusaseman toiminnan Manner-Kiinan ja Macaon vastaisilla rajoilla. Niiden päivittäinen kiintiö on 50 000 henkilöä. Samana päivänä käyttäjien jäljittämiseen tarkoitettu LeaveHomeSafe-järjestelmä lopetti toimintansa. Hallitus avasi 6. helmikuuta uudelleen kaikki rajatarkastusasemat ja poisti päivittaiset kiintiöt ja covid-19-testausvaatimukset. Kasvosuojusten käyttövelvoitteen hallitus poisti 1. maaliskuuta.

Oikeudet, vapaudet ja yhtäläiset mahdollisuudet

Yhdistyneiden kansakuntien taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia käsittelevä komitea tarkasteli 15. ja 16. helmikuuta Hongkongin neljättä määräaikauskertomusta taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen täytäntöönpanosta. Tämän jälkeen komitea julkaisi 22. maaliskuuta loppupäätelmänsä¹⁵, joissa se kehotti Hongkongia tarkistamaan kansallista turvallisuuslakia, jotta voidaan ”varmistaa oikeuslaitoksen täysi riippumattomuus ja taata, ettei kansallista turvallisuutta koskevaa lainsäädäntöä käytetä mielivaltaisesti oikeuslaitoksen toimintaan puuttumiseksi”. Lisäksi komitea kehotti Hongkongia antamaan välittömästi kaikki asianmukaiset prosessuaaliset takeet ihmisoikeuksien puolustajille, kansalaisyhteiskunnan toimijoille, toimittajille, ihmisoikeuksien parissa työskenteleville juristeille ja kaikille taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia puolustaville.

Tarkistusprosessin valmistelun yhteydessä toimitetuista 38:sta kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kannanotoista yksi sisälsi Hongkongin hallituksen perustuslaillisten ja Manner-Kiinaa koskevien asioiden ministeriön tekemiä muutoksia. Ministeriö ilmoitti myöhemmin, että se oli ainoastaan antanut neuvontaa kyseiselle kansalaisjärjestölle asiakirjan toimittamisesta. Yksikään niistä 20 järjestöstä, jotka ilmoittivat tukevansa kansallista

¹⁵

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2FC.12%2FCHN%2FCO%2F3&Lang=en

turvallisuuslakia, ei ollut toimittanut huomautuksia edellisen tarkasteluprosessin yhteydessä yhdeksän vuotta aiemmin.

Yhdistyneiden kansakuntien naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea tarkasteli 12. toukokuuta Hongkongin neljättä määräaikaiskertomusta kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanosta. Tämän jälkeen komitea julkaisi 31. toukokuuta loppupäätelmänsä¹⁶. Komitea suositti, että Hongkong ottaisi huomioon rauhanomaista kokoontumista koskevan oikeuden tärkeyden ja pidättäisi priorisoimasta liikaa yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyviä seikkoja harkitessaan rajoituksia, jotka kohdistuvat demokraattisiin mielenilmauksiin, kuten vuotuisen työväen sekä naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon puolesta järjestettävään marssiin.

Mielivaltaista vangitsemista käsittelevä Yhdistyneiden kansakuntien työryhmä ja useat ihmisoikeuksia käsittelevät erityisraportoijat ilmaisivat 17. maaliskuuta vakavan huolensa Jimmy Lain pidättämisestä, vangitsemisesta ja häntä vastaan nostetuista useista syytteistä (sekä Apple Daily -uutislehden pakottamisesta lopettamaan toimintansa), jotka näyttivät liittyvän Lain Kiinan hallitusta kohtaan esittämään kritiikkiin ja hänen tukeensa demokratialle Hongkongissa.¹⁷ Tuomareiden ja asianajajien riippumattomuutta käsittelevä YK:n erityisraportoiija ilmaisi 19. huhtikuuta huolensa tietyistä kansallisen turvallisuuslain säännöksistä, oikeusapujärjestelmään tehdyistä muutoksista ja oikeusalan ammattilaisia koskevan lain muuttamisesta.¹⁸ Lisäksi viisi YK:n erityisraportoijaa totesi 25. heinäkuuta, että ehdotetut joukkorahoitustoimintaa koskevat säädökset saattavat johtaa tiettyjen kansainvälisen oikeuden mukaisten perusoikeuksien ja -vapauksien loukkaamiseen.¹⁹ Hallintojohtaja ilmoitti vuoden 2022 linjapuheessaan suunnitelmista säännellä joukkorahoitustoimintaa verkossa ja sen ulkopuolella. Oppositioiryhmät ovat sitemmin kritisoineet ehdotusta, koska rahoituksen puute voisi pakottaa ne lopettamaan toimintansa.

Neljä YK:n erityisraportoijaa ilmaisi 31. elokuuta maanpaossa olevia aktivisteja koskevien pidätysmääräysten vuoksi olevansa ”tyrmistyneitä kansallisen turvallisuuslain nojalla seitsemää henkilöä vastaan nostetuista syytteistä sellaisesta toiminnasta, joka on turvattu kansainvälisessä ihmisoikeuslainsäädännössä”. Erityisraportoijat totesivat myös, että 47 demokratia-aktivistin joukko-oikeudenkäynti herättää vakavaa huolta menettelyn oikeudenmukaisuudesta.²⁰

Neljä YK:n erityisraportoijaa ilmaisi 9. lokakuuta vakavan huolensa ensimmäisestä, 47:ää henkilöä vastaan käydystä joukko-oikeudenkäynnistä sekä pidätysmääräysten ja palkkioiden asettamisesta maanpaossa olevista demokratiaa kannattavista hongkongilaisista.²¹

Vuonna 2023 Hongkongin sijoitus jatkoi laskuaan erilaisia oikeuksia koskevissa maailmanlaajuisissa listauksissa. Cato Institutin ja Fraser Institutin laatimassa vuoden 2023 ihmisoikeusindeksissä Hongkongin sijoitus laski 34. sijalta sijalle 46.²² Economist Intelligence Unitin helmikuussa 2023 julkaisemassa vuoden 2022 demokratiaindeksissä Hongkong putosi

¹⁶

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2FC.12%2FCHN%2FCO%2F3&Lang=en

¹⁷ <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=27848>

¹⁸ <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=27992>

¹⁹ <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=28178>

²⁰ <https://spcommreports.ohchr.org/TMResultsBase/DownloadPublicCommunicationFile?gId=28323>

²¹ <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/10/chinahong-kong-sar-un-experts-concerned-about-ongoing-trials-and-arrest>

²² <https://www.cato.org/sites/cato.org/files/2023-12/human-freedom-index-2023-county-profiles.pdf>

kolme sijaa sijalle 88.²³ Ruotsalaisen Varieties of Democracy -järjestön julkaisemassa demokratia raportissa Hongkong putosi liberaalin demokratian indeksissä 123. sijalta sijalle 139.²⁴

Myös lehdistönvapauden kohdistui edelleen paineita. Toimittajat ilman rajoja -järjestön laatimassa, 3. toukokuuta julkaistussa vuoden 2023 lehdistönvapausindeksissä Hongkong oli sijalla 140 yhteensä 180 maan ja alueen joukossa.²⁵ Heinäkuun 5. päivänä julkaistussa Hong Kong Foreign Correspondents' Club (FCC) -järjestön toteuttamassa lehdistönvapautus tutkimuksessa²⁶ 65 prosenttia vastaajista, jotka ovat toimittajia Hongkongissa, raportoi sensuroineensa itse omia kirjoituksiaan viimeisten 18 kuukauden aikana. FCC tiedotti myös, että se oli laatinut lehdistönvapautta koskevien lausuntojen julkaisemista koskevat ohjeet. Niissä muun muassa neuvottiin pyytämään oikeudellista neuvontaa sekä ottamaan yhteyttä viranomaisiin ennen lausuntojen julkaisemista. Hongkongin journalistiliiton 7. heinäkuuta julkaisemassa lehdistönvapausindeksissä²⁷ todettiin, että sekä suuri yleisö että toimittajat näkivät lehdistönvapauden heikentyneen vuonna 2022.

Vuoden 2023 aikana ainakin kahden hongkongilaisen toimittajan ilmoitettiin kadonneen Manner-Kiinassa. Toinen heistä oli poliittisen Exclusive Character -lehden toimittaja ja toinen Kiinan puolustuspolitiikasta ja diplomatiasta kirjoittanut South China Morning Post -lehden toimittaja.

Hallitus kielsi 15. huhtikuuta useita tiedotusvälineitä raportoimasta kansallista turvallisuutta koskevasta koulutuspäivästä, johon osallistui myös Pekingissä toimivan Hongkongin ja Macaon asioiden toimiston johtaja Xia Baolong. Oikeusasiamiehen toimisto totesi heinäkuussa, että koska päätöksen oli tehnyt kansallisen turvallisuuden komitea, oikeusasiamiehen toimiston oli ”pidättäydyttävä kommentoimasta asiaa”.

Paikallinen uutislehti Ming Pao lopetti 14. toukokuuta nimimerkillä ”Zunzi” tunnetun poliittisen pilapiirtäjän Wong Kei-kwanin sarjakuvien julkaisemisen sen jälkeen, kun hallituksen virkamiehet olivat toistuvasti kritisoineet hänen töitään.

Tuomioistuimien tuomitsi 25. syyskuuta Hongkongin journalistiliiton puheenjohtajan Ronson Chanin siviilipukuisen poliisin toiminnan vaikeuttamisesta vuonna 2022. Chan oli ollut pidätyshetkellä suorittamassa raportointitehtävää, ja hän oli vaatinut poliisia esittämään virkamerkkinsä. Tuomioistuimien tuomitsi Chanin viideksi päiväksi vankeuteen mutta myönsi hänelle takuut muutoksenhakumenettelyn ajaksi.

Uutislehti Transit Jam lopetti toimintansa toukokuussa 2023 keskushallinnon hallinnassa olevien tiedotusvälineiden hyökkäysten jälkeen. Paikallislehti Wen Wei Po arvosteli 21. huhtikuuta kyseisen uutissivuston perustajaa siitä, että tämä oli aiemmin samassa kuussa osallistunut mielenosoituksiin Hongkongin ja Macaon asioiden toimiston johtajan Xia Baolongin Hongkongin-vierailun aikana.

Vuoden aikana Hongkongin hallitus epäsi kolmen freelance-toimittajan pääsyn Hongkongiin. Nämä toimittajat olivat Michiko Kiseki ja Yoshiaki Ogawa Japanista sekä Matthew Connors

²³ <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2022/>

²⁴ <https://www.v-dem.net/publications/democracy-reports/>

²⁵ <https://rsf.org/en/index>

²⁶ <https://www.fcchk.org/statement-on-results-of-fccs-press-freedom-survey/>

²⁷ <https://www.hkja.org.hk/en/press-release/hong-kongs-press-freedom-index-hits-new-low-with-most-hesitation-in-criticising-the-central-government/>

Yhdysvalloista. Syynä oli tietävästi se, että he olivat raportoineet Hongkongissa vuonna 2019 järjestetyistä demokratiaa puolustavista mielenosoituksista.

Sitä vastoin ylin muutoksenhakutuomioistuin totesi 5. kesäkuuta, että journalismi oli pätevä syy myöntää freelance-tuottaja Bao Choylle pääsy viralliseen autorekisteritietokantaan tutkivaa dokumenttia varten. Dokumentin aiheena oli demokratiaa kannattavia mielenosoittajia vastaan vuonna 2019 tehty hyökkäys. Alempi oikeusaste oli huhtikuussa 2021 tuominnut hänet väärin lausuntojen antamisesta liikennevirastolle ja määrännyt hänelle 6 000 Hongkongin dollarin (705 euron) suuruisen sakon.

Hallintojohtaja totesi 29. kesäkuuta julkaistussa haastattelussa, ettei hän jatka **valeutisia koskevan lainsäädännön laatimista** niin kauan kuin lehdistö ”harjoittaa itsekuria”.

Sananvapautta rajoitettiin kansallisen turvallisuuden nimissä entisestään vuonna 2023. Kulttuuri-, urheilu- ja matkailuministeri ilmoitti 14. huhtikuuta lainsäätäjälle, että Hongkongin taiteen kehittämisneuvosto oli lopettanut kahden hankkeen rahoituksen, jonka yhteissumma oli miljoona Hongkongin dollaria (noin 118 000 euroa). Hankkeiden katsottiin rikkovan Hongkongin lakeja, myös kansallista turvallisuuslakia. Neuvosto vahvisti heinäkuussa 2021, että se oli peruuttanut yli 700 000 Hongkongin dollarin avustuksen Ying E Chi Cinemalle, joka on mielenosoituksia käsittelevän ”Inside the Red Brick Wall” -dokumenttielokuvan jakelija.

Hongkongin hallitus yritti myös kieltää ”Glory to Hong Kong” -protestilaulun levittämisen kieltomääräyksellä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin epäsi tämän heinäkuussa sillä perusteella, että kiellolla voisi olla ”lamaannuttava vaikutus” sananvapauteen. Muutoksenhakutuomioistuin käsitteli asiaa ensimmäisen kerran 19. joulukuuta mutta lykkäsi jatkokäsittelyä helmikuun 14. päivään 2024.

Manner-Kiinasta kotoisin oleva opiskelija tuomittiin 12. syyskuuta ”yrityksestä toteuttaa teko tai tekoja kansankiihotustarkoituksessa”. Opiskelija oli aikonut asettaa esille banderollin, jossa oli kuva vuoden 1989 Taivaallisen rauhan aukion tapahtumien muistoksi pystytetystä tanskalaisen kuvanveistäjän Jens Galschiøtin ”Pillar of Shame” -kupariveistoksesta, jonka viranomaiset olivat takavarikoineet joulukuussa 2021. Hän sai kuuden kuukauden vankeusrangaistuksen. Toisessa tapauksessa japanilaiselta ”Mr Wally” -nimellä tunnetulta katumuusikolta evättiin pääsy Hongkongiin, koska hän oli ilmaissut myötätuntonsa mielenosoittajille vuonna 2019.

Uskonnon- ja vakaumuksenvapauden alalla uskonnollisiin järjestöihin kohdistuu yhä enemmän paineita mukautua hallituksen uuteen isänmaallisuutta korostavaan politiikkaan. Kiinan kansallispäivän kunniaksi 1. lokakuuta 2023 anglikaaninen Pyhän Johanneksen katedraali käytti ensimmäistä kertaa Kiinan valtion lippua aamun jumalanpalveluksessaan. Lipunnostoseremonian järjestivät myös Hongkongin buddhalaisyhdistys (28. syyskuuta) sekä Kowloonin moskeija (17. lokakuuta).

Hongkongin roomalaiskatolinen piispa Stephen Chow johti 17. huhtikuuta korkea-arvoisten pappien valtuuskunnan viiden päivän Pekingin-vierailulle Pekingin arkkipiispan Joseph Li Shanin kutsusta. Vierailu oli ensimmäinen laatuaan lähes 40 vuoteen. Arkkipiispa Li vieraili vastavuoroisesti Hongkongissa 14. marraskuuta alkaen.

Kokoontumisvapautta on rajoitettu huomattavasti kansallisen turvallisuuslain antamisen jälkeen. Järjestäjät peruivat kansainvälisen työläisten päivän kunniaksi 1. toukokuuta

suunnitellun marssin. Viranomaiset myös tukahduttivat jälleen vuoden 1989 Taivaallisen rauhan aukion tapahtumien vuosipäivän muistoksi 4. kesäkuuta järjestetyn kynttilämuistotilaisuuden. Pride-kulkuetta ei saanut järjestää alkuperäisessä muodossaan covid-19-pandemiaan liittyvien rajoitusten päättymisestä huolimatta.

Keskushallintomyönteinen Hongkongin ja Kowloonin työväenyhdistysten liitto (Federation of Hong Kong and Kowloon Labour Unions) perui 17. huhtikuuta suunnitelmansa työläisten päivän marssista, koska se ei ollut saanut marssille poliisin hyväksyntää. Huhtikuun 26. päivänä sittemmin lakkautetun demokratiamyönteisen Hongkongin ammattiyhdistysten keskusjärjestön (Confederation of Trade Unions in Hong Kong) johtaja peruutti marssisuunnitelmat sen jälkeen, kun poliisi oli kuulustellut häntä. Syyksi hän ilmoitti viranomaisten ”merkittävän painostuksen”.

Kesäkuun 4. päivän muistotilaisuuden yhteydessä Victoria Parkissa järjestetty kynttilämuistotilaisuus, jonka alulle panija oli kansalaisliike Hong Kong Alliance in Support of Patriotic Democratic Movements, jäi järjestämättä neljättä vuotta peräkkäin. Hongkongin katolinen hiippakunta ilmoitti, ettei se järjestä muistomessua vuonna 2022 aloitetun käytännön mukaisesti. Illalla 4. kesäkuuta poliisi pidätti 11 miestä ja 12 naista epäiltynä ”rauhan rikkomisesta” Victoria Parkin läheisyydessä. Poliisi otti kiinni myös puolalaisen vaihtopiskelijan, joka oli sytyttänyt alueella kynttilöitä.

YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimisto totesi 5. kesäkuuta, että se oli huolestunut Hongkongissa 4. kesäkuuta järjestettyyn vuosipäivään liittyvistä pidätyksistä, ja kehotti vapauttamaan kaikki sananvapauden ja rauhanomaisen kokoontumisvapauden käyttämisen seurauksena pidätetyt henkilöt.²⁸

Vuosittain heinäkuun 1. päivänä järjestettyä mielenosoitusta, joka viimeksi järjestettiin laillisesti vuonna 2019, ei ole enää järjestetty. Hongkongin poliisin monituhatpäinen joukko tukahdutti myös kaikki yksittäiset mielenilmausyritykset. Yhteensä 16 mielenosoittajaa tutkittiin ja kuulusteltiin. Kansalaisjärjestö Civil Human Rights Front, joka oli järjestänyt mielenosoituksia vuodesta 2003 lähtien, lakkautettiin elokuussa 2021.

Ensimmäinen covid-19-pandemiaan liittyvien rajoitusten poistamisen jälkeen sallittu mielenosoitus järjestettiin 26. maaliskuuta. Joukko kiinteistönomistajia osoitti mieltään vesialueiden täyttöö koskevaa suunnitelmaa vastaan. Poliisi vaati osallistujia pitämään kaulassaan numeroitua tunnistuskorttia, olemaan peittämättä kasvojaan ja rajoittamaan ryhmän koon sataan henkilöön.

Lainsäädäntöneuvoston puheenjohtaja totesi, että viranomaiset harkitsevat lainsäädäntöneuvoston rakennuskompleksin alueella sijaitsevan mielenosoituksille osoitetun alueen avaamista uudelleen aikaisintaan vuoden 2025 alussa. Hallintojohtaja puolestaan peruutti käytännön vastaanottaa mielenosoittajilta kirjeitä ennen hallintoneuvoston (ExCo) viikoittaisia kokouksia. Hän totesi, että ”mielipiteiden ilmaisemiseen on liian monta kanavaa”. Aiemmin painostusryhmät olivat hyödyntäneet tätä mahdollisuutta ilmaistakseen huolenaiheensa suoraan hallintojohtajalle.

Vuonna 2023 käytiin myös kokoontumisvapauteen liittyviä oikeudenkäyntejä. Ylin muutoksenhakutuomioistuin käsitteli 22. marraskuuta oikeusministeriön valituksen alemman

²⁸ <https://twitter.com/UNHumanRights/status/1665415438514176002>

oikeusasteen päätöksestä vapauttaa Chow Hang-tung syytteestä, joka koski yllyttämistä osallistumaan Victoria Parkissa 4. kesäkuuta 2021 järjestettyyn kiellettyyn kynttilämuistotilaisuuteen. Lisäksi muutoksenhakutuomioistuin hyväksyi 8. joulukuuta seitsemän demokratialiikkeen johtajan hakemuksen valittaa ylimpään muutoksenhakutuomioistuimeen tuomiosta, joka koski heidän osallistumistaan 18. elokuuta 2019 järjestettyyn mielenosoitukseen.

Myös yhdistymisvapauden kohdistui edelleen paineita. Turvallisuuspoliisi otti 22. maaliskuuta kiinni neljä sittemmin lakkautetun Hongkongin ammattiyhdistysten keskusjärjestön (Hong Kong Confederation of Trade Unions) entistä jäsentä avustamaan tutkimuksissa. Tämä aikoinaan Hongkongin suurin riippumaton ammattijärjestö lakkautettiin vuonna 2021.

Hongkongin opettajaliitto (Hong Kong Professional Teachers' Union) ilmoitti 9. marraskuuta purkamisensa seuraavasta vaiheesta ja tiedotti, että kaikki kelpoisuusehdot täyttävät jäsenet voivat kukin saada liiton varoista 3 190 Hongkongin dollaria (375 euroa). Liitto odotti virallisen purkamismenettelyn etenevän päätökseen vuoden 2024 kuluessa.

Muihin poliittisiin ryhmiin kuin keskushallintomyönteisiin puolueisiin liittyminen vaikuttaa olevan entistä vaikeampaa. Sosiaalidemokraattisen liiton (League of Social Democrats) tapauksessa kolme ryhmän pankkitiliä lakkautettiin toukokuussa. Useat pankit lopettivat myös ryhmän neljän ydinjäsenen henkilökohtaiset tilit.

Myös **akateemiseen vapauteen** kohdistui edelleen paineita. Ruotsalaisen V-Dem Institutin ja saksalaisen Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg -yliopiston laatimassa, syyskuussa julkaistussa akateemisen vapauden indeksissä Hongkongin sijoitus putosi sijalta 149 sijalle 152 yhteensä 179 maan ja alueen joukossa.²⁹

Maahanmuuttovirasto hylkäsi 24. lokakuuta 2020 historian professorin Rowena Hen työviisumihakemuksen. He, joka on Guangzhoussa syntynyt Kanadan kansalainen, keskittyy tutkimustyössään vuoden 1989 Taivaallisen rauhan aukion tapahtumiin. Hongkongin kiinalainen yliopisto irtisanoi Hen 27. lokakuuta vedoten siihen, ettei hän ollut saanut työviisumia.

Riippumaton Hongkongin mielipidetutkimuslaitos (Hong Kong Public Opinion Research Institute) peruutti 6. kesäkuuta vuotuisesta kesäkuun 4. päivän tapahtumia koskevasta kyselystä laaditun raportin muutama tunti ennen suunniteltua julkaisua. Laitos ilmoitti saaneensa ”asianomaisilta viranomaisilta” neuvon peruuttaa julkaisu. Kesäkuun 20. päivänä laitos ilmoitti peruvansa noin neljänneksen kyselyn tavanomaisista kysymyksistä. Lisäksi vastauksia kolmasosaan jäljellä olevista kysymyksistä ei aseteta yleisön saataville.

Vuonna 2023 nähtiin merkkejä edistymisestä **hlbti+ -henkilöiden** oikeuksissa Hongkongissa, pääasiassa oikeuslaitoksen ansiosta. Ylin muutoksenhakutuomioistuin totesi 7. helmikuuta, että käytäntö, jonka mukaan transsukupuoliset henkilöt eivät saa muuttaa sukupuolen osoittavaa merkintää henkilökortissaan, paitsi jos heille on tehty täydellinen sukupuolenkorjausleikkaus, loukkaa heidän oikeuksiaan ja on perustuslain vastainen.

²⁹ <https://academic-freedom-index.net/#:~:text=The%20AFI%20assesses%20de%20facto,and%20the%20V%2DDem%20Institute>

Ylin muutoksenhakutuomioistuin totesi 5. syyskuuta, että hallituksen velvollisuutena on tarjota vaihtoehtoinen kehys samaa sukupuolta olevien henkilöiden parisuhteiden suojelemiseksi seuraavien kahden vuoden aikana. Tuomioistuin kuitenkin esti samaa sukupuolta olevien henkilöiden välisten avioliittojen, myös ulkomailla solmittujen avioliittojen, tunnustamisen.

Tuomioistuin edisti samaa sukupuolta olevien parien oikeuksia myös seuraavasti: Ylioikeus myönsi 15. syyskuuta vanhemmuuden Etelä-Afrikassa sijaissynnyttäjän avulla syntyneen lapsen geneettiselle äidille, vaikka syntymä- ja kuolinrekisteri oli aiemmin tunnustanut vanhemmaksi ainoastaan synnyttäneen äidin. Muutoksenhakutuomioistuin hylkäsi 17. lokakuuta kaksi asuntoviranomaisen tekemää valitusta ja vahvisti samaa sukupuolta olevien pariskuntien oikeuden hakea julkista vuokra-asuntoa ja asua yhdessä tuetuissa asunnoissa Home Ownership Scheme -omistusasuntojärjestelmän puitteissa. Lisäksi muutoksenhakutuomioistuin vahvisti 24. lokakuuta alemman oikeusasteen ratkaisun, jonka mukaan samaa sukupuolta olevilla pareilla olisi oltava yhtäläiset perintöoikeudet.

Yleinen asenne hlbt+-henkilöitä kohtaan on muuttunut myönteisemmäksi. Hongkongin yliopiston, Hongkongin kiinalaisen yliopiston ja Pohjois-Carolinan yliopiston tutkijoiden toteuttaman kyselyn mukaan noin 60 prosenttia 1 551 vastaajasta kannatti samaa sukupuolta olevien henkilöiden avioliittolainsäädäntöä, mikä merkitsee 22 prosenttiyksikön kasvua 10 vuotta aiemmin tehtyyn kyselyyn verrattuna. Samaan aikaan 71 prosenttia vastaajista kannatti toimenpiteitä, joilla torjutaan seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää.

Hongkongin hallitus on kuitenkin tehnyt valituksia tuomioistuimen päätöksistä, jotka koskevat tuettua asumista ja yhtäläisiä perintöoikeuksia. Hallitus ei myöskään täysin tukenut Hongkongissa järjestettyjä **vuoden 2023 Gay Games -urheilukisoja**, jotka järjestettiin nyt ensimmäistä kertaa Aasiassa. Tapahtuma järjestettiin 3.–11. marraskuuta, ja siihen osallistui 2 300 urheilijaa 45 maasta. Järjestäjinä toimivat kansalaisyhteiskunnan organisaatiot, ja kisojen rahoitus oli pääasiassa peräisin monikansallisilta yrityksiltä.

Vuotuinen Pride-tapahtuma ”Pink Dot” järjestettiin 10. joulukuuta jälleen ulkona sen jälkeen, kun tilaisuus oli vuosina 2021 ja 2022 rajoitettu sisätiloihin covid-19-pandemian aikana.

Vankien oikeuksien toteutuminen aiheutti edelleen huolta. Pidätettyä demokratia-aktivistia ja Kiinan isänmaallista ja demokraattista liikettä tukevan Hongkongin allianssin jäsentä Chow Hang-tungia on pidetty toistuvasti eristysseissä.

Oikeusasiamiehen toimisto totesi 2. helmikuuta, että rauhatuomareiden vierailuohjelmassa (Justices of the Peace Visit Programme), jonka yksi tarkoitus on tarjota laitoksissa oleville mahdollisuus antaa palautetta, on parantamisen varaa. Oikeusasiamiehen toimisto kritisoi sitä, että joissakin tapauksissa laitoksissa olevat eivät saaneet riittävästi tietoa oikeuksistaan ohjelman puitteissa, kuten siitä, että heillä on oikeus pyytää yksityistä tapaamista palautteen antamista varten.

Turvapaikanhakijoiden osalta hallitus otti joulukuussa 2022 käyttöön uuden politiikan, joka koskee palauttamiskieltoon vetoavien ihmisten poistamista maasta. Järjestelyn mukaan maahanmuuttovirasto voi karkottaa perusteettomat hakijat sen jälkeen, kun tuomioistuin on hylännyt heidän muutoksenhakua koskevan hakemuksensa. Maahanmuuttovirasto oli lokakuuhun 2023 mennessä karkottanut 150 hakijaa uuden politiikan nojalla.

Hallitus on osoittanut varainhoitovuonna 2023/2024 1,4 miljardia Hongkongin dollaria (165 miljoonaa euroa) käytettäväksi palauttamiskieltoon vetoavien henkilöiden käsittelyyn, mikä merkitsee noin 300 miljoonan Hongkongin dollarin lisäystä edellisvuoteen verrattuna. Tällä varaudutaan hakijoiden määrän odotettuun kasvuun covid-19-pandemian päättymisen jälkeen.

Ulkomaiset kotitaloustyöntekijät ovat Hongkongissa edelleen haavoittuvassa asemassa. Hallitus järjesti 21. maaliskuuta ja 15. toukokuuta välisenä aikana julkisen kuulemisen työnvälitystoimistoja koskevien käytäntösääntöjen tarkistamisesta. Tärkeimpiä ehdotuksia työpaikanvaihdosten vähentämiseksi oli muun muassa se, että työnvälitystoimistot velvoitetaan selittämään selkeästi työtä etsiville kotiapulaisille, että nykyisen politiikan mukaan Hongkongissa ei yleensä sallita työnantajan vaihtamista kahden vuoden sopimuskauden aikana, paitsi poikkeustilanteissa. Kansalaisjärjestö International Migrants Alliance kritisoi tätä politiikkaa ja katsoi, että kotiapulaisten olisi voitava vaihtaa työpaikkaa vapaasti vapailla markkinoilla.

II. Talouskehitys

Hongkong on maailman seitsemänneksi suurin kauppaa käyvä talous (2022)³⁰, neljänneksi suurin sijoitusvirtojen kohde ja seitsemänneksi suurin investointien lähde (2022)³¹. Tavarakaupan osuus BKT:stä on noin 290 prosenttia³², mikä on osoitus Hongkongin talouden avoimuudesta.

Hongkong käyttää itsenäistä toimivaltaa kauppasopimusten täytäntöönpanossa ja määrittelee rahapolitiikkansa Manner-Kiinasta riippumattomasti. Erityisesti talouspoliittisissa kysymyksissä Hongkong on edelleen Manner-Kiinasta erillinen lainkäyttöalue, jolla on erillinen valuutta, jota eivät koske pääomarajoitukset, sekä erilliset sääntelyrakenteet alueella toimivien yritysten valvomiseksi. Vuoden aikana hallituksen ensisijaisiin tavoitteisiin kuuluivat alueen avaaminen jälleen maailmalle pandemiarajoitusten jälkeen – muun muassa osaajien ja yritysten houkuttelemiseksi takaisin Hongkongiin – sekä Hongkongin kilpailukyvyyn parantaminen ja taloudellinen yhdentyminen Manner-Kiinaan.

Hongkongin sijoitus YK:n kauppaja-kehityskonferenssin (kesäkuussa 2023) julkaisemassa World Investment Report -raportissa laski yhdellä sijalla: vuonna 2022 se oli **maailman neljänneksi suurin suorien ulkomaisten sijoitusten kohde**, kun vuonna 2021 se oli kolmanneksi suurin.³³ Hongkongin hallituksen viimeisimmästä ulkomaisia yrityksiä koskevasta kyselystä käy ilmi, että muiden kuin kiinalaisten ulkomaisten yritysten määrä alueella vakautui vuonna 2023 sen jälkeen, kun se oli useiden vuosien ajan laskenut pandemiaan liittyvien tiukkojen rajoitusten vuoksi (kuitenkin alhaisemmalle tasolle kuin ennen covid-19-pandemiaa). Myös Hongkongin väkiluku on suurelta osin elpynyt pandemian aikana tapahtuneesta noin 170 000 hengen laskusta. Vuoden 2023 puolivälissä väestö oli kasvanut

³⁰ Maailman kauppajärjestö, ”World Trade Statistical Review 2023”,

https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtsr_2023_e.htm

³¹ YK:n kauppaja- ja kehityskonferenssi, ”World Investment Report 2023”,

https://unctad.org/system/files/official-document/wir2023_en.pdf

³² Suhdeluku on laskettu käyttäen Hongkongin erityishallintoalueen väestönlaskenta- ja tilastokeskuksen BKT- ja ulkomaankauppatilastoja (10 kuukautta, 2023).

<https://www.censtatd.gov.hk/en/scode250.html>

<https://www.censtatd.gov.hk/en/scode230.html>

³³ YK:n kauppaja- ja kehityskonferenssi, ”World Investment Report 2023”, https://unctad.org/system/files/official-document/wir2023_en.pdf

2,1 prosenttia (126 500 henkeä) vuoden 2022 puolivälin tasosta mutta oli edelleen 0,3 prosenttia (39 500 henkeä) pienempi kuin ennen pandemiaa (vuoden 2019 lopussa).³⁴

Hongkongin talous kääntyi jälleen kasvuun vuonna 2023, ja BKT kasvoi 3,2 prosenttia edellisvuodesta (vuonna 2022 tapahtuneen 3,7 prosentin supistumisen jälkeen).³⁵ **BKT ei kuitenkaan ole vielä palannut vuoden 2018 tasolle.** Rahoitusala sekä kaupan ja logistiikan alalla on ollut merkittäviä haasteita. Sitä vastoin matkailusta riippuvaiset toimialat elpyivät osittain pandemiaa edeltäneelle tasolle.

Inflaatio oli edelleen maltillista, ja kuluttajahintaindeksi nousi 2,1 prosenttia vuoden aikana.³⁶ **Työttömyysaste** parani edelleen ja palasi pandemiaa edeltäneelle tasolle: koko vuoden 2023 työttömyysaste oli 3,0 prosenttia, kun se vuonna 2022 oli 4,3 prosenttia.³⁷

Kaupan ja logistiikan ala, jonka osuus Hongkongin BKT:stä oli noin 23 prosenttia, kohtasi edelleen haasteita. Tuonnin ja viennin osuus BKT:stä supistui vuoden 2023 yhdeksän ensimmäisen kuukauden aikana 11,0 prosenttia edellisvuoteen verrattuna³⁸, ja Hongkongin ulkomaan tavarakaupan arvo laski 6,7 prosenttia 8,82 biljoonaan Hongkongin dollariin (1,04 biljoonaan euroon)³⁹ vuonna 2023⁴⁰. Ulkomaankauppa kääntyi kasvuun vuoden kolmen viimeisen kuukauden aikana, mikä päätti 16 kuukauden yhtäjaksoisen laskun. Hongkongin tavarakauppa on suurelta osin riippuvaista Manner-Kiinan ulkomaankaupasta. Manner-Kiina on Hongkongin ylivoimaisesti suurin kauppakumppani, koska Hongkong toimii Manner-Kiinan kauttakuljetus- ja jälleenvientikeskuksena.

Rahoitusala (22 % Hongkongin BKT:stä) supistui vuoden 2023 yhdeksän ensimmäisen kuukauden aikana 1,7 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Ala oli viime vuosina alueen suurin kasvun veturi, kunnes sen kasvu pysähtyi vuonna 2022 (kasvu oli vain 0,1 prosenttia edellisvuoteen verrattuna) ja kääntyi laskuun vuonna 2023.

Listautumisantien määrä väheni edelleen 73:een vuonna 2023, kun se vuonna 2022 oli 90. Listautumisanneissa kerätyt määrät laskivat edellisvuoteen verrattuna 55,8 prosenttia 46,3 miljardiin Hongkongin dollariin (5,4 miljardiin euroon). Hongkong oli vuonna 2023 maailman kahdeksanneksi suurin listautumisantien keskittymä, kun se oli neljänneksi suurin vuosina 2022 ja 2021, toiseksi suurin vuonna 2020 ja suurin vuonna 2019.

Hongkongin Hang Seng -indeksi menetti vuoden aikana arvostaan 13,8 prosenttia, ja Hongkongin pörssin **markkina-arvo** laski 13,0 prosenttia 31,0 biljoonaan Hongkongin dollariin (3,6 biljoonaan euroon). Markkinoiden keskimääräinen päivittäinen liikevaihto laski

³⁴ Hongkongin erityishallintoalueen väestönlaskenta- ja tilastokeskus, <https://www.censtatd.gov.hk/en/scode150.html>

³⁵ Hongkongin erityishallintoalueen väestönlaskenta- ja tilastokeskus, bruttokansantuotetta koskevat ennakoarviot vuodelle 2023, tammikuu 2024, https://www.censtatd.gov.hk/en/press_release_detail.html?id=5380

³⁶ Hongkongin erityishallintoalueen väestönlaskenta- ja tilastokeskus, https://www.censtatd.gov.hk/en/press_release_detail.html?id=5378

³⁷ Hongkongin erityishallintoalueen väestönlaskenta- ja tilastokeskus, <https://www.censtatd.gov.hk/en/scode200.html>

³⁸ Hongkongin erityishallintoalueen väestönlaskenta- ja tilastokeskus, BKT:n ketjutetut volyymitiedot talouden toimialojen mukaan – ketjutettuina (2021) dollareina, https://www.censtatd.gov.hk/en/web_table.html?id=310-34501

³⁹ Valuuttakurssi joulukuussa 2022: 1 EUR = 8,0965 HK\$.

⁴⁰ Hongkongin erityishallintoalueen väestönlaskenta- ja tilastokeskus, <https://www.censtatd.gov.hk/en/scode230.html>

edellisvuoteen verrattuna 15,9 prosenttia 105 miljardiin Hongkongin dollariin (12,4 miljardiin euroon).⁴¹ Lokakuun 2023 lopussa Hongkongin osakemarkkinat olivat maailman seitsemänneksi suurimmat ja Aasian neljänneksi suurimmat markkina-arvolla mitattuna, ja se oli suurin renminbimääräisten liiketoimien offshore-keskus.

Markkina-arvon ja listautumisantien lasku johtui useista tekijöistä. Näihin kuuluivat korkeat korot Yhdysvalloissa, sijoittajien huoli Kiinan taloudesta ja kiinalaisten omaisuuserien laadusta (kiinalaisten yritysten osuus Hongkongin pörssin markkina-arvosta on noin 78 prosenttia) sekä geopoliittiset jännitteet.

Matkailijat ovat tärkeä tulonlähde useilla Hongkongin talouden aloilla. **Matkailusta saataviin tuloihin perustuvia toimialoja** ovat muun muassa vähittäiskauppa, elintarvike- ja juomateollisuus, kuljetusala, matkailuala sekä majoitus- ja ravitsemisala). Hongkongissa kävi vuoden 2023 aikana 34 miljoonaa matkailijaa, mikä on merkittävä lisäys 604 564 matkailijasta vuonna 2022 mutta vain puolet (52 %) vuoden 2018 määrästä.⁴² Vuoden jälkipuoliskolla matkailijoiden määrä nousi noin 60 prosenttiin vuoden 2018 tasosta. Manner-Kiinasta tulevat matkailijat muodostivat suurimman matkailijaryhmän (78 % vuonna 2023; sama kuin vuonna 2018). Heidän osuutensa Hongkongin vähittäismyynnistä ennen pandemiaa oli noin 40 prosenttia.

Vuoden 2023 yhdeksän ensimmäisen kuukauden aikana **majoitus- ja ravitsemisalan** osuus BKT:stä kasvoi 35,8 prosenttia ja **tukku- ja vähittäismyynnin** osuus 29,2 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Tämä tuki Hongkongin talouskasvua, mutta majoitus- ja ravitsemisalan osuus BKT:stä oli edelleen vain 56 prosenttia ja tukku- ja vähittäismyynnin 68 prosenttia vuoden 2018 tasosta vastaavalla ajanjaksolla. Tämä osoittaa, että elpyminen oli vain osittaista. Vuoden aikana vähittäismyynti kasvoi vuoteen 2022 verrattuna 16,2 prosenttia 406,7 miljardiin Hongkongin dollariin (47,9 miljardiin euroon), mutta se oli edelleen vain 83,8 prosenttia vuoden 2018 tasosta. Ravintoloiden tulot kasvoivat yhdeksän ensimmäisen kuukauden aikana edellisvuoteen verrattuna 33,9 prosenttia 82,1 miljardiin Hongkongin dollariin (9,7 miljardiin euroon), mikä on noin 92 prosenttia vuoden 2018 tasosta vastaavalla ajanjaksolla. Hotellihuoneiden käyttöaste oli 82 prosenttia, kun se vuonna 2022 oli 65 prosenttia ja vuonna 2018 92 prosenttia.

Ilmailuala ja siihen liittyvät toimialat elpyivät osittain. Lentojen määrä Hongkongin kansainvälisellä lentoasemalla suunnilleen kaksinkertaistui vuoteen 2022 verrattuna mutta oli edelleen vain 65,8 prosenttia pandemiaa edeltäneestä tasosta (2019). Matkustajamäärä kasvoi 39,4 miljoonaan (5,6 miljoonasta vuonna 2022), mikä on vain hieman yli puolet (55,3 %) 71,3 miljoonasta matkustajasta vuonna 2019. Lentorahdin määrä väheni edellisvuoteen verrattuna 3,2 prosenttia ja oli 91,4 prosenttia vuoden 2019 tasosta.⁴³

Rakennusala kasvoi 4,8 prosenttia ja **kiinteistöala** 6,7 prosenttia vuoden yhdeksän ensimmäisen kuukauden aikana. Kiinteistöjen hinnat laskivat vuoden aikana, mutta Hongkong pysyi yhtenä maailman kalleimmista kaupungeista.

⁴¹ Markkinatilastot Hongkongin pörssin verkkosivustolla:

https://www.hkex.com.hk/Market-Data/Statistics/Consolidated-Reports/HKEX-Monthly-Market-Highlights?sc_lang=en

⁴² Hongkongiin saapuneet matkailijat, Hong Kong Tourism Board,

https://partnernet.hktb.com/en/research_statistics/latest_statistics/index.html

⁴³ Siviili-ilmailuviraston lentoliikennetilastot,

<https://www.cad.gov.hk/english/statistics.html>

Erityishallintoalueen **sidottu valuuttakurssijärjestelmä** pysyi vuoden aikana vakaana: yksi Yhdysvaltain dollari pysyi 7,75–7,85 Hongkongin dollarin vaihteluvälin sisällä. Valuuttavarannot pysyivät pääosin vakaina ja olivat vuoden 2023 lopussa 425,5 miljardia Yhdysvaltain dollaria, kun ne vuoden 2022 lopussa olivat 424,0 miljardia Yhdysvaltain dollaria.

Hongkongin **julkisen talouden odotetaan pysyvän alijäämäisenä varainhoitovuonna 2023/2024 (joka päättyy maaliskuussa 2024)**. Kyseessä olisi neljäs kerta viiden vuoden aikana, mikä on epätavallista taloudessa, jossa julkinen talous on tavallisesti ylijäämäinen. Helmikuussa 2023 esitetyssä talousarviossa ennustettiin, että varainhoitovuonna 2023/2024 alijäämä olisi 119 miljardia Hongkongin dollaria (14 miljardia euroa) ilman valtion joukkolainojen liikkeeseenlaskusta saatavia tuloja. Hallitus kuitenkin varoitti myöhemmin, että alijäämä olisi huomattavasti suurempi. Talousarvion esittämisen aikaan oletettiin, että talous kasvaisi 3,5–5,5 prosenttia toteutuneen 3,2 prosentin sijasta.

Viimeaikaiset **alijäämät on pääosin rahoitettu Hongkongin runsailla julkisen talouden varannoilla**. Julkisen talouden varantojen määrä oli 692 miljardia Hongkongin dollaria (81,4 miljardia euroa) joulukuussa 2023, mikä on 10,5 prosenttia vähemmän kuin edellisvuonna ja 40,3 prosenttia vähemmän kuin maaliskuussa 2020, jolloin ne olivat 1,2 biljoonaa Hongkongin dollaria. Varannot vastaavat arviolta 12 kuukauden menoja, kun ne ennen covid-19-pandemiaa vastasivat 24 kuukauden menoja.

Joulukuussa **Moody's muutti Hongkongin luottoluokituksen näkymät vakaista negatiivisiksi**. Tämä tapahtui sen jälkeen, kun Moody's oli muuttanut Kiinan A1-luokituksen näkymät negatiivisiksi ja arvioinut, että Hongkongin ja Manner-Kiinan välisten tiiviiden poliittisten, institutionaalisten, taloudellisten ja rahoituksellisten kytkösten takia näiden kahden talouden luottoluokitusero ei saisi olla yhtä pykälää suurempi. Näkymissä lisäksi mainittiin, että Hongkongin poliittisten ja oikeudellisten instituutioiden autonomian supistumisesta on nähtävissä merkkejä. Luokituksen alentamisen jälkeenkin Hongkongin luokitus (Aa3) kuvastaa edelleen Moody'sin arviota erityishallintoalueen hyvästä luottokelpoisuudesta, joka perustuu muun muassa sen vauraaseen ja kilpailukykyiseen talouteen, huomattaviin finanssipoliittisiin ja ulkoisiin puskureihin sekä tuloksekkaaseen raha- ja finanssipoliitiikkaan. Nämä vahvuudet takaavat edelleen huomattavan kyvyn kestää häiriöitä ja kielteisiä kehityssuuntauksia, kuten väestön nopeaa ikääntymistä, Manner-Kiinan talouden rakenteellista hidastumista sekä jatkuvaa geopoliittista ja strategista epävarmuutta.

Kansainvälisen valuuttarahaston viimeisimmässä artikla VI -konsultaatiossa (toukokuu 2023) talouden ennustettiin kasvavan alle 3 prosenttia keskipitkällä aikavälillä. Rahasto suositti, ettei tasapainoiseen talousarvioon palattaisi liian nopeasti, koska talous tarvitsee edelleen tukea. Hongkongia kehoitettiin myös ottamaan käyttöön työttömyyskorvaukset, laajentamaan verojärjestelmäänsä ja lisäämään asuntotarjontaa. IMF kiitti Hongkongin korkealaatuista rahoitusalan valvontaa ja huomattavia puskureita ja suhtautui myönteisesti suunnitelmiin lisätä vastasyklisiä pääomapuskureita. Kasvuun kohdistuvat riskit liittyvät maailmanlaajuisiin pankkisektorin paineisiin, rahapolitiikan kiristymiseen, maailmanlaajuisen kasvun hidastumiseen ja siihen, että porttina Kiinan talouteen Hongkong on kasvavan geotaloudellisen hajaannuksen eturintamassa. Erityishallintoalueen on pidettävä silmällä luottoriskiä ja rahoitusvakautta, kun otetaan huomioon Manner-Kiinan kiinteistöalaan kohdistuvat riskit ja pandemian jäljellä oleva vaikutus Hongkongin yritysten taloudelliseen tilanteeseen. Valuutan sitomisesta Yhdysvaltain dollariin parhaillaan käytävän keskustelun (onko se hyödyllistä tai poliittisesti toivottavaa) osalta IMF katsoi, että sidottu valuuttakurssijärjestelmä on edelleen

asianmukainen järjestely, joka varmistaa alueen makrotaloudellisen ja rahoitusvakauden. Hongkongin olisi jatkossakin taattava pääoman vapaa liikkuvuus ja säilytettävä oikeusvaltioperiaate. Samalla sen tulisi edistää innovointia ja vahvistaa yhteyksiä Guangdongin, Hongkongin ja Macaon suuralueeseen (Greater Bay Area, GBA) sekä RCEP-kumppanuuden jäsenmaihiin.

Liiketoimintaympäristö

Poliittinen kehitys, mukaan lukien kansallisen turvallisuuslain täytäntöönpano, tiedonvapaus, tietosuoja ja pakotteet, on edelleen kansainvälisen liike-elämän huolenaihe ja vaikuttavat käsitykseen Hongkongista kansainvälisenä liikekeskuksena.

Yrityskyselyissä usein esiin tuotuja ongelmia ovat osajien saantiin liittyvät haasteet ja Hongkongin talousnäkymät. Monet liike-elämän toimijat kuitenkin katsovat, että erityishallintoalue on edelleen kilpailukykyinen paikka liiketoiminnalle yksinkertaisen verojärjestelmän, Manner-Kiinan-yhteyksien, common law -järjestelmän, pääoman vapaan liikkuvuuden ja valuutan vapaan vaihdettavuuden ansiosta.

Covid-19-rajoitusten poistaminen paransi erityishallintoalueen liiketoimintaympäristöä. Hongkongin ja Manner-Kiinan avauduttua uudelleen yritykset pystyivät jälleen hyödyntämään Hongkongia tehokkaasti alueellisena keskuksena. Useat talouden alat (esimerkiksi matkailuun liittyvät toimialat) suoriutuvat kuitenkin edelleen heikosti. Myös pandemian aikana tapahtunut osajien siirtyminen pois alueelta vaikuttaa edelleen yritysten kykyyn palkata henkilöstöä. Tiukka covid-19-politiikka ja jatkuvat poliittiset huolenaiheet ovat heikentäneet Hongkongin houkuttelevuutta ja mainetta ulkomaisten osajien keskuudessa. Vuoden 2023 lopussa Hongkongin työvoima oli edelleen 4,0 prosenttia (160 000 työntekijää) pienempi kuin ennen pandemian alkua, mikä johtuu maastamuutosta ja ulkomaisten työntekijöiden poistumisesta kaupungista.

Hongkongissa toimivia ulkomaisia yrityksiä koskevassa vuotuisessa kyselyssä⁴⁴ kävi ilmi, että **ulkomaisten yritysten määrän** väheneminen (lukuun ottamatta Manner-Kiinan yrityksiä) oli 1. kesäkuuta 2023 pysähtynyt (ei muutosta yritysten määrässä kesäkuuhun 2022 verrattuna). Määrä oli kuitenkin vakiintunut tasolle, joka oli 5,2 prosenttia alhaisempi kuin kesäkuussa 2019 (tilanne ennen pandemiaa). Myös ulkomaisten yritysten palveluksessa olevan henkilöstön määrä oli vähentynyt 5,2 prosenttia kesäkuuhun 2019 verrattuna. Ulkomaisten (muiden kuin kiinalaisten) yritysten alueellisten päätoimipaikkojen määrä väheni huomattavasti (–6,1 % edellisvuodesta ja –17,8 % vuoteen 2019 verrattuna). Tämä tarkoittaa, että Hongkong saattaa olla menettämässä merkitystään alueellisena liike-elämän keskuksena. Vaikka kyselyn mukaan muiden kuin kiinalaisten ulkomaisten yritysten määrä väheni, Manner-Kiinan yritysten määrä Hongkongissa kasvoi 3,0 prosenttia edellisvuodesta ja 21,0 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna.

Osaajien ja yritysten houkuttelevuus takaisin Hongkongiin ja erityishallintoalueen tunnetuksi tekeminen maailmalla oli vuoden aikana yksi ensisijaisista tavoitteista. Strategisten yritysten houkuttelemisesta vastaava toimisto (OASES) aloitti toimintansa joulukuussa 2022. Sen tehtävänä on houkutella Hongkongiin strategisia yrityksiä muun muassa tiettyjen avainteknologioiden aloilla. Toimisto allekirjoitti 4. lokakuuta sopimuksen ensimmäisten

⁴⁴ Hongkongin erityishallintoalueen väestönlaskenta- ja tilastokeskus, vuoden 2023 raportti Hongkongin ulkopuolella sijaitsevien emoyhtiöiden Hongkongissa sijaitsevia yrityksiä koskevasta vuotuisesta kyselytutkimuksesta, <https://www.censtatd.gov.hk/en/EIndexbySubject.html?pcode=B1110004&scode=360>

20 yrityksen kanssa, jotka aikovat perustaa liiketoimintaa Hongkongiin tai laajentaa toimintaansa siellä.⁴⁵ Osaajille suunnattuja järjestelmiä vahvistettiin, ja hallitus pyrki houkuttelemaan alueelle varakkaita henkilöitä ottamalla joulukuussa 2023 uudelleen käyttöön pääomasijoittajajärjestelmän (Capital Investment Entrant Scheme, CIES), jonka toiminta oli keskeytetty vuonna 2015. Kyseessä on sijoittajille suunnattu maahanmuutto-ohjelma, joka tarjoaa nopeamman väylän oleskelulupaanhenkilöille, jotka sijoittavat vähintään 30 miljoonaa Hongkongin dollaria (3,5 miljoonaa euroa) osakemarkkinoille tai muihin omaisuuseriin, asuinkiinteistöjä lukuun ottamatta.

Hallintojohtaja esitti 25. lokakuuta 2023 pitämässään vuotuisessa **linjapuheessa** toimintalinjoja, joilla tuetaan talouden kasvua ja elpymistä, edistetään talous-, rahoitus- ja henkilövirtojen yhdistämistä GBA-alueella (muun muassa helpottamalla viisumien myöntämistä ulkomaiselle henkilöstölle) ja osallistutaan tiiviimmin uusi silkkitie -aloitteeseen. Tärkeää on edelleen houkutella lisää osaajia ja yrityksiä Hongkongiin, myös pääkonttoreita. Talouden osalta hallintojohtaja ilmoitti toimenpiteistä matkailualan tukemiseksi, uuden teollisuuden kehittämistoimiston perustamisesta sekä 10 miljardin Hongkongin dollarin (1,18 miljardin euron) uudesta teollisuuden vauhdittamisohjelmasta. Myös kulttuurialaa ja luovia aloja edistetään edelleen. Rahoitusallalla ensisijaisena tavoitteena on parantaa markkinoiden likviditeettiä, vahvistaa vastavuoroista pääsyä Manner-Kiinan pääomamarkkinoille (muun muassa Connect-järjestelyjen avulla), helpottaa renminbin kansainvälistymistä ja tukea rahoitusteknologioita (fintech) ja vihreää rahoitusta. Linjapuheessa ilmoitettiin myös toimintasuunnitelmasta, jonka tavoitteena on tehdä Hongkongista johtava kansainvälinen merenkulkukeskus, edistää korkean lisäarvon merenkulkupalveluja ja helpottaa GBA-alueen merenkulkuyhteistyötä (merenkulun ja satamien kehitysstrategiaa koskeva toimintasuunnitelma julkaistiin joulukuussa). Lisäksi edistetään uusiin energialähteisiin perustuvaa liikennettä, vähähiilisiä rakennuksia ja kierrätystä.

Toinen politiikkatavoite on kehittää Hongkongista **innovaatio- ja teknologiakeskus**. Kiinan tiede- ja teknologiaministeriö ja Hongkongin hallitus allekirjoittivat maaliskuussa 2023 Manner-Kiinan ja Hongkongin välisen sopimuksen, jonka tavoitteena on vauhdittaa Hongkongin kehittämistä kansainväliseksi innovaatio- ja teknologiakeskukseksi. Järjestelyllä pyritään syventämään tieteellistä yhteistyötä, jakamaan innovaatioita ja vaihtamaan osaajia hyödyntäen Hongkongin etuja kansainvälisenä kaupunkina. Hongkong on myös perustamassa tekoälyyn liittyvää suurteholaskentakeskusta (linjapuheen mukaan ensimmäisen vaiheen on määrä valmistua vuonna 2024). Linjapuheessa ilmoitettiin myös suunnitelmista perustaa Hongkongiin mikroelektroniikan tutkimus- ja kehittämislaitos. Vuosien 2023–2024 talousarviossa (helmikuu 2023) varattiin 3 miljardia Hongkongin dollaria (352 miljoonaa euroa) kansainvälisen tieteellisen tutkimusyhteistyön kehittämiseen ja johtavien innovaatio- ja teknologia-alan osaajien, tutkimusryhmien ja yritysten houkuttelemiseen. Hongkong-Shenzhenin innovaatio- ja teknologiapuiston (Hong Kong-Shenzhen Innovation and Technology Park, HSITP) rakentamista Shenzhenin rajalla (Northern Metropolis -alueella) jatkettiin Shenzhenin kanssa. Ensimmäisen vaiheen on määrä valmistua vuoteen 2027 mennessä.

Northern Metropolis -alueen kehittämistä jatkettiin. Kyseessä on kehitysalue, jolle rakennetaan asuinalueita, innovaatio- ja teknologiakeskus, logistiikkakeskus ja rautatieinfrastruktuuri, joka yhdistää alueen Hongkongin ja Shenzhenin muihin osiin. Alueen

⁴⁵ Hongkongin erityishallintoalueen hallituksen lehdistötiedote, https://www.news.gov.hk/eng/2023/10/20231004/20231004_173732_399.html

odotetaan integroivan Hongkongin vahvemmin GBA-alueeseen. Kesäkuussa perustettiin Northern Metropolis -alueen koordinoitavien toimien toimisto, jonka tehtävänä on laatia ja julkaista aluetta koskeva toimintaohjelma ja täytäntöönpanosuunnitelma. Toinen suuri kehittämissuunnitelma on **Kau Yi Chaun tekosaarten** rakentaminen (tuhannen hehtaarin alue uusia asuin- ja liikekortteleita varten). Kansalaisten osallisuutta hankkeessa käsittelevä raportti julkaistiin elokuussa.

Vihreän rahoituksen osalta Hongkong laski vuoden aikana liikkeeseen lisää vihreitä joukkolainoja vuonna 2018 käynnistetyn hallituksen vihreitä joukkolainoja koskevan ohjelman puitteissa. Hongkongin rahaviranomainen käynnisti myös valmistelut **vihreän luokitusjärjestelmän** laatimiseksi Hongkongille käyttämällä vertailukohtana muun muassa yhteisen perustan muodostavaa luokitusjärjestelmää (*Common Ground Taxonomy*), jonka EU ja Manner-Kiina ovat kehittäneet yhdessä. Hongkong sitoutui myös ottamaan käyttöön kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) kestävyystiedonantostandardit.

Hongkongin uusi **virtuaalivarojen** kauppapaikkoja koskeva toimilupajärjestelmä tuli voimaan 1. kesäkuuta 2023. Siinä vahvistetaan sääntelyvaatimukset lisensoituille virtuaalivarojen kauppapaikoille. Uuden järjestelmän mukaan Hongkongissa toimivien keskitettyjen virtuaalivarojen kauppapaikkojen on haettava toimilupaa arvopaperi- ja futuurisäädöksen ja/tai rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan säädöksen nojalla.

Kauppapolitiikka

Hongkongilla on vapaakauppasopimus kahdeksan kumppanin kanssa: Manner-Kiina (CEPA, kesäkuusta 2003; sopimusta on myöhemmin tehostettu), Uusi-Seelanti (maaliskuusta 2010), Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA) jäsenvaltiot (kesäkuusta 2011), Chile (syyskuusta 2012), Macao (lokakuusta 2017), Kaakkois-Aasian maiden liitto (ASEAN) (marraskuusta 2017), Georgia (kesäkuusta 2018) ja Australia (maaliskuusta 2019). Hongkong on myös allekirjoittanut 23 investointien edistämistä ja suojelua koskevaa sopimusta (IPPA) ulkomaisten talouksien kanssa (mukaan lukien kymmenen EU:n jäsenvaltiota) ja neuvottelut Bahrainin, Malediivien ja Myanmarin kanssa on saatu päätökseen (sopimuksia ei ole vielä allekirjoitettu).

Hongkong pyrkii edelleen liittymään pikaisesti RCEP-kumppanuuteen. Se toimitti jäsenyyshakemuksensa tammikuussa 2022. Lisäksi Hongkong aloitti tammikuussa 2023 neuvottelut vapaakauppasopimuksesta Perun kanssa, ja lokakuussa se allekirjoitti IPPA-sopimuksen Turkin kanssa.⁴⁶ IPPA-sopimuksista Bangladeshin, Venäjän ja Saudi-Arabian kanssa neuvotellaan parhaillaan.

Hallintojohtaja totesi lokakuussa 2023 pitämässään linjapuheessa, että Hongkong jatkaa pyrkimyksiään liittyä RCEP-kumppanuuteen ja että se aikoo myös osallistua 70 kumppanuustapahtumaan ja järjestää tapahtumia yhdessä RCEP:n jäsenten ja sidosryhmien kanssa vuonna 2024. Hongkong pyrkii myös aktiivisesti tiivistämään CEPA-sopimuksen mukaista taloudellista yhteistyötä Manner-Kiinan kanssa muun muassa pyrkimällä jatkamaan vapauttamista erityisesti niillä aloilla, joilla Hongkongilla on kilpailuetuja (esim. rahoituspalvelut).

Taloudellinen yhdentyminen Manner-Kiinaan

⁴⁶ Hongkongin erityishallintoalueen hallituksen lehdistötiedote, <https://www.info.gov.hk/gia/general/202310/31/P2023103100544.htm>

Rahoitusmarkkinoiden yhdentymisen ja vastavuoroisen markkinoillepääsyn lisäämiseksi käynnistettiin toukokuussa Swap Connect -järjestelmän pohjoiseen suuntautuvan kaupankäynnin osa-alue.⁴⁷ Sen tarkoituksena on tarjota kansainvälisille sijoittajille kanava, jonka kautta ne voivat käydä kauppaa koronavaihtotuotteilla Manner-Kiinassa Hongkongin ja Manner-Kiinan infrastruktuurilaitosten kautta. Järjestelmän tarkoituksena on helpottaa kansainvälisten sijoittajien mahdollisuuksia hallita korkoriskejä, joita aiheutuu niiden sijoituksista Manner-Kiinan joukkolainoihin, ja lisätä niiden osallistumista onshore-joukkolainamarkkinoille Hongkongin kautta. Hongkongin pörssi (Hong Kong Exchanges and Clearing Limited, HKEX) otti kesäkuussa käyttöön HK\$-RMB Dual Counter Model -järjestelmän, joka tarjoaa hongkongilaisille sijoittajille mahdollisuuden valita, käyvätkö ne kauppaa Hongkongissa noteeratun yrityksen osakkeilla Hongkongin dollareissa vai renminbimääräisenä.

Syyskuussa 2023 Hongkongin ja Manner-Kiinan sääntelyviranomaiset ilmoittivat, että **GBA-alueen Wealth Management Connect -järjestelmää** laajennetaan⁴⁸ muun muassa kelpoisuuskriteerien, soveltamisalan, tuotteiden ja kiintiöiden osalta.

Vuoden aikana tehtiin poliittisia linjauksia ja esitettiin aloitteita, jotka koskivat **Shenzhenissä sijaitsevan Qianhain yhteistyöalueen (Qianhai Shenzhen-Hong Kong Modern Service Industry Cooperation Zone)** kehittämistä ja Qianhain ja Hongkongin välisten yhteyksien parantamista. Näillä aloitteilla pyritään muun muassa helpottamaan pankkitilien avaamista ja hongkongilaisten vakuutusyhtiöiden asiakastukikeskuksen perustamista Qianhaihin sekä auttamaan Qianhain yrityksiä hyödyntämään Hongkongia varainhankinnassa ja kansainvälisten toimintojen perustamisessa.

GBA-alueen osalta linjapuheessa esitettiin seuraavia aloitteita: i) yhteinen sijoitusrahasto Guangdongin maakuntahallituksen kanssa GBA-alueen hankkeisiin investoimiseksi, ii) rajat ylittävien tietovirtojen edistäminen, iii) Hongkongin pohjoisosaan perustettavat logistiikkaklusterit, jotka toimivat logistiikkaväylänä GBA-alueelle, ja iv) keskinäisen rahoitusyhteistyön vahvistaminen edelleen (muun muassa Qianhain kanssa sekä perustamalla rahoitusyhteistyötä käsittelevä yhteistyökomitea Shenzhenin kanssa). Hongkong pyrki myös laajentamaan koko GBA-alueelle Manner-Kiinan yrityksille tarjottua mahdollisuutta käyttää Hongkongin laki- ja riidanratkaisupalveluja tehostamalla rajat ylittävää yhteistyötä konkurssimenettelyjen kaltaisissa asioissa. Tällä hetkellä tätä mahdollisuutta tarjotaan vain Qianhaissa ja joillakin vapaakauppa-alueilla. Lisäksi rajat ylittävää lääketieteellistä yhteistyötä aiotaan lisätä (mukaan lukien lääketieteellinen tutkimus, terveydenhuolto ja vanhustenhoito).

III. Hongkongin ja Manner-Kiinan väliset suhteet

Kiinan keskushallituksen johdossa tehtiin maaliskuussa henkilövaihdoksia Kiinan kansankongressin ja Kiinan kansan neuvoa-antavan poliittisen konferenssin vuotuisissa täysistunnoissa. Tämä johti myös useisiin Hongkongia koskeviin henkilövaihdoksiin.

Ding Xuexiang, joka on kommunistisen puolueen politbyroon pysyvän komitean jäsen, nimitettiin varapääministeriksi ja Hongkongin ja Macaon asioiden keskusjohtoryhmän johtajaksi. Entinen hallintojohtaja Tung Chee-hwa luopui tehtävästään Kiinan kansan neuvoa-

⁴⁷ Hongkongin rahaviranomaisen lehdistötiedote, <https://www.hkma.gov.hk/eng/news-and-media/press-releases/2023/05/20230515-3/>

⁴⁸ Hongkongin rahaviranomaisen lehdistötiedote, <https://www.hkma.gov.hk/eng/news-and-media/press-releases/2023/09/20230928-4/>

antavan poliittisen konferenssin varapuheenjohtajana. Entinen hallintojohtaja CY Leung puolestaan säilytti paikkansa saman elimen varapuheenjohtajana.

Lainsäätäjät ja keskushallintomyönteisen Democratic Alliance for the Betterment and Progress of Hong Kong (DAB) -puolueen entinen puheenjohtaja Starry Lee tuli 11. maaliskuuta Tam Yiu-chungin tilalle Hongkongin ainoaksi edustajaksi Kiinan kansankongressin pysyvään komiteaan.

Paikallistasolla Kiinan keskushallinto nimitti 14. tammikuuta kansallisen turvallisuuden suojelemisesta vastaavan Kiinan keskushallinnon Hongkongin-toimiston entisen johtajan Zheng Yanxiongin Kiinan keskushallinnon Hongkongin-yhteystoimiston johtajaksi ja Hongkongin erityishallintoalueen kansallisen turvallisuuden suojelukomitean kansallisten turvallisuusasioiden neuvonantajaksi Luo Huiningin tilalle. Keskushallinto nimitti kansallisen turvallisuuden suojelemisesta vastaavan Hongkongin-toimiston johtajaksi Zheng Yanxiongin tilalle 18. heinäkuuta Dong Jingwein.

Se ilmoitti näiden henkilömuutosten ohella 16. maaliskuuta suunnitelmastaan siirtää Hongkongin ja Macaon asioiden toimisto valtioneuvoston alaisuudesta Kiinan kommunistisen puolueen keskuskomitean Hongkongin ja Macaon asioita käsittelevään työtoimistoon. Hongkongin ja Macaon työtoimiston johtaja Xia Baolong vieraili Hongkongissa 13.–18. huhtikuuta. Hän tapasi vierailullaan Hongkongin toimeenpano-, lainsäädäntö- ja lainkäyttöelinten korkeita virkamiehiä sekä liike-elämän ja laki-, teknologia- ja koulutusalojen edustajia. Hän osallistui myös kaupungin järjestämän kansallisen turvallisuuden koulutuspäivän avajaistilaisuuteen 15. huhtikuuta. Joulukuun 22. päivänä pitämässään puheessa Xia Baolong esitteli Hongkongin yhteiskunnan eri sektoreita, kuten hallintoa, poliittisia ryhmiä, yrityksiä ja tavallisia ihmisiä koskevia odotuksiaan.

Yhteensä 17 tuomarin ja oikeusviranomaisen valtuuskunta vieraili 29. lokakuuta ja 5. marraskuuta välisenä aikana Pekingissä. Matka oli osa Hongkongin ja Manner-Kiinan tuomareiden ja oikeusviranomaisten välistä ammatillista vaihtoa. Lisäksi yli 30 virkamiehen valtuuskunta vieraili 19.–25. marraskuuta Manner-Kiinassa nykyisen hallinnon poliittisesti nimitettyjen virkamiesten ensimmäisen kansallisen koulutusohjelman puitteissa.

Hongkongin yhdentyminen Manner-Kiinaan oli edelleen poliittinen prioriteetti sekä Hongkongin, Helmijoen suistoalueen että Kiinan keskushallinnon viranomaisille. Guangdongin maakuntahallitus julkaisi 7. marraskuuta GBA-alueen digitalisointia koskevan kolmivuotisen toimintasuunnitelman. Suunnitelman tavoitteena on tarjota kattavia sähköisiä palveluja esimerkiksi yritysten perustamisen ja rahoituspalvelujen aloilla.

Manner-Kiina oli vuoden aikana Hongkongin suurin kauppakumppani tavarakaupassa. Sen osuus Hongkongin kokonaiskaupasta oli 49,2 prosenttia. Hongkong oli puolestaan Manner-Kiinalle tärkeä kaupankäyntikeskus, ja se oli Kiinan viidenneksi suurin kauppakumppani vuonna 2023.

Guangdongin maakunta oli edelleen tärkeä ulkoisen jalostuksen tukikohta Hongkongille. Hongkongin merkittävin kauppasopimus oli Manner-Kiinan kanssa vuonna 2003 tehty tiiviimpää taloudellista yhteistyötä koskeva sopimus (CEPA). Sopimukseen ei tehty merkittäviä muutoksia vuonna 2023. Kiinasta ja Kiinaan Hongkongin kautta jälleenvietyjen tavaroiden arvo muodosti noin 85,4 prosenttia Hongkongin jälleenviennin liittyvän kaupan kokonaisarvosta (2022).

Hongkong pysyi Kiinan pääasiallisena offshore-rahoitus- ja investointikeskuksena. Vuoden 2022 lopussa Manner-Kiina oli Hongkongin suurin maahan tulevien suorien ulkomaisten sijoitusten lähde (30 % sijoituksista) offshore-keskuksia lukuun ottamatta, ja Hongkongin ulkomaille suuntautuvien suorien sijoitusten ensimmäinen kohde (49 % sijoituksista).⁴⁹ Hongkong oli puolestaan Manner-Kiinan suurin suorien ulkomaisten sijoitusten lähde – sen osuus Manner-Kiinaan tehdyistä suorista ulkomaisista sijoituksista oli 55,9 prosenttia (vuoden 2022 lopussa). Samalla se oli Manner-Kiinan tärkein suorien ulkomaisten sijoitusten kohde (55,9 % sijoituksista vuoden 2022 lopussa). Hongkongissa noteerattujen Manner-Kiinan yritysten määrä oli 1 447, ja niiden osuus noteerattujen yritysten kokonaismarkkina-arvosta oli 76,5 prosenttia ja osakekaupan liikearvosta 86,5 prosenttia.

Hongkongin ja Manner-Kiinan pääomamarkkinat ovat yhteydessä toisiinsa Hongkongin pörssin sekä Shanghaiin ja Shenzhenin pörssit yhdistävän Stock Connect -järjestelmän ja joukkolainamarkkinoita koskevan, vastavuoroisen markkinoillepääsyn takaavan Bond Connect -järjestelmän kautta. Yhteyksiä täydennettiin syyskuussa 2021 käynnistämällä GBA-aluetta koskeva Wealth Management Connect -järjestelmä, jossa ehdot täyttivät Manner-Kiinan, Hongkongin ja Macaon asukkaat voivat sijoittaa pankkien toistensa markkinoilla tarjoamiin varainhoitotuotteisiin. Stock Connect -järjestelmiä tehostettiin vuonna 2023, ja Swap Connect -järjestelmän pohjoiseen suuntautuvan kaupankäynnin osa-alue käynnistettiin.

IV. EU:n ja Hongkongin kahdenväliset suhteet ja yhteistyö

Hongkong avautui vuonna 2023 jälleen liike-elämälle ja matkailijoille pandemian aikana voimassa olleiden erittäin tiukkojen rajoitustoimien jälkeen. Tämä tarjosi uusia mahdollisuuksia fyysisten tapaamisten, tapahtumien ja vierailijoiden osalta.

EU:n Hongkongin-edustuston päällikkö ja jäsenvaltioiden pääkonsulit kävivät säännöllistä vuoropuhelua Hongkongin hallinnon korkeiden virkamiesten, myös hallintojohtajan, kanssa.

EU-edustusto järjesti yhdessä Hongkongissa toimivan eurooppalaisen kauppakamarin (Eurocham) kanssa toista kertaa Green Way -tapahtuman, johon osallistui korkean tason edustajia. Tapahtuman tuloksena annettiin suosituksia siitä, miten Hongkongin ympäristöohjelmaa voitaisiin laajemmin tukea EU:n teollisuudella ja standardeilla. Lisäksi järjestettiin yleisötilaisuuksia, joissa tiedotettiin tietyistä EU:n toimintamalleista, kuten hiilirajamekanismista, huolellisuusvelvoitetta koskevasta direktiivistä, kiertotaloudesta, akkuasetuksesta, vihreästä rahoituksesta sekä ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyvistä raportointistandardeista.

EU ja Hongkong jatkoivat vuoropuheluaan verokysymyksistä, ja Hongkong muutti verojärjestelmäänsä ulkomaisista lähteistä peräisin olevia tuloja koskevien vapautusten osalta. Hongkong ja EU sopivat myös digitaalisen koronatodistuksen vastaavuudesta.

Hongkongin viranomaiset päättivät vuonna 2023 jatkaa tukeaan Hongkongin yritysten osallistumiselle Horisontti Eurooppa -puiteohjelmaan. Hongkongin tutkimusapurahojen neuvosto ehdotti EU:n ja Hongkongin tutkimusyhteistyön yhteisrahoitusmekanismia, jolla tuettaisiin Hongkongiin sijoittautuneita yrityksiä, jotka pyrkivät liittymään Horisontti

⁴⁹ Hongkongin suoria ulkomaisia sijoituksia koskeva tilastoraportti (vuoden 2021 laitos), 8. joulukuuta 2023: <https://www.censtatd.gov.hk/en/EIndexbySubject.html?pcode=B1040003&scode=260>

Eurooppa -puiteohjelman konsortioihin. Lisäksi järjestettiin EU:n ja Hongkongin välistä henkilövaihtoa edistäviä tapahtumia.

Hongkongin väestönlaskenta- ja tilastokeskuksen vuosittain toteuttaman ulkomaisia yrityksiä koskevan kyselyn mukaan **EU:n yritykset muodostivat edelleen suurimman osan Hongkongin ulkomaisista yrityksistä** ennen Japania, Yhdysvaltoja ja Yhdistynyttä kuningaskuntaa.⁵⁰ Kesäkuussa 2023 vähintään 1 548 EU:n yritystä oli perustanut liiketoimintaa Hongkongiin. Niistä monet (797) käyttivät Hongkongia alueellisena päätoimipaikkanaan tai aluetoimistona. EU:n yrityksillä oli toimintaa monilla eri aloilla, kuten rahoitus- ja yrityspalveluissa, kaupan ja logistiikan alalla, vähittäiskaupassa, elintarvike- ja juoma-alalla sekä rakentamisessa. Kyselyn mukaan EU:n yritysten määrä on vähentynyt 3,4 prosenttia covid-19-pandemiaa edeltäneestä tasosta (kesäkuu 2019), ja muiden kuin kiinalaisten ulkomaisten yritysten kokonaismäärä laski 5,2 prosenttia samalla ajanjaksolla. Tämä viittaa siihen, että EU:n yritykset ovat sopeutuneet paikallisiin kehityssuuntauksiin paremmin kuin muut ulkomaiset yritykset. Tilastoista ei käy kuitenkaan ilmi, miten monet EU:n yritykset ovat vähentäneet tai siirtäneet pois toimintonsa ja/tai henkilöstönsä, vaikka ovatkin jääneet Hongkongiin.

Vuoden 2023 11 ensimmäisen kuukauden aikana **EU:n ja Hongkongin kahdenvälisen tavarakaupan arvo oli 28,5 miljardia euroa**, mikä on 4,2 prosenttia enemmän kuin vastaavalla ajanjaksolla vuonna 2022. EU:sta Hongkongiin suuntautuvan viennin arvo oli 23,4 miljardia euroa, kun taas tuonnin arvo oli 5,1 miljardia euroa. EU:n ylijäämä oli siis 18,2 miljardia euroa.⁵¹ **EU oli vuonna 2023 Hongkongin kolmanneksi suurin kauppakumppani** Manner-Kiinan ja Taiwanin jälkeen.⁵² Hongkong oli edelleen tärkeä foorumi Manner-Kiinan ja EU:n väliselle kaupankäynnille.

EU oli Hongkongin **kolmanneksi suurin** kauppakumppani palvelukaupan alalla (viimeisimmät saatavilla olevat tiedot, Hongkongin tilastot).⁵³ Vuonna 2022 Hongkong oli EU:n **kymmenenneksi suurin** kumppani EU:n ulkopuolisessa palvelujen tuonnissa ja kahdeksanneksi suurin kumppani EU:n ulkopuolisessa palvelujen viennissä (Eurostat).⁵⁴ Eurostatin tiedot osoittavat, että EU:n ja Hongkongin välinen palvelukauppa oli vuonna 2022 yhteensä noin 41 miljardia euroa, ja se on **kasvanut** viime vuosina (+8 % vuonna 2022, +30 % vuonna 2021). Tärkeimmät palvelukaupan alat ovat liikenne, televiestintä, rahoituspalvelut ja muut yrityspalvelut.

EU oli viidenneksi suurin investoija Hongkongissa ja Hongkongin suorien ulkomaisten sijoitusten toiseksi suurin kohde maailmanlaajuisesti. Eurostatin mukaan Hongkong oli vuonna 2022 yhdeksänneksi suurin EU:hun suuntautuvien suorien ulkomaisten sijoitusten lähde 194,5 miljardilla eurolla (11,6 % enemmän kuin edellisvuonna mutta 4,2 % vähemmän kuin vuonna 2019). Lisäksi se oli EU:n suorien ulkomaisten sijoitusten 15:nneksi tärkein kohde

⁵⁰ Hongkongin erityishallintoalueen väestönlaskenta- ja tilastokeskus, vuoden 2023 raportti Hongkongin ulkopuolella sijaitsevien emoyhtiöiden Hongkongissa sijaitsevia yrityksiä koskevasta vuotuisesta kyselytutkimuksesta: <https://www.censtatd.gov.hk/en/EIndexbySubject.html?pcode=B1110004&scode=360>

⁵¹ Lähde: Eurostat, Euroopan unionin tavarakauppa, <https://ec.europa.eu/eurostat/comext/newxtweb/>

⁵² Hongkongin erityishallintoalueen väestönlaskenta- ja tilastokeskus, <https://www.censtatd.gov.hk/en/scode230.html#section4>

⁵³ Hongkongin erityishallintoalueen väestönlaskenta- ja tilastokeskus, <https://www.censtatd.gov.hk/en/EIndexbySubject.html?pcode=B1020011&scode=240>

⁵⁴ Eurostat, Euroopan unionin palvelukauppa, <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> ja <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240130-1>

95,7 miljardilla eurolla (3,1 % enemmän kuin edellisvuonna mutta 42,8 % vähemmän kuin ennätysvuonna 2019).⁵⁵

EU:n ja Hongkongin välisen poliittisen vuoropuhelun tukiväline tarjosi edelleen foorumin keskusteluille esimerkiksi kestäväyydestä ja korkea-asteen koulutusvaihdosta.

Ulkoministeriön alainen ulkoasiainkanslia antoi 18. syyskuuta verbaalinoitin, jossa ulkomaisia diplomaattiedustustoja vaadittiin toimittamaan henkilötietoja paikalta palkatusta henkilöstöstä. Hallitus hyväksyi 8. joulukuuta lakiesityksen, jonka mukaan ulkomaisten diplomaattiedustustojen on haettava ulkoasiainkanslialta hyväksyntää maanvuokrasopimusten jatkamiselle.

EU:n Hongkongin-edustusto järjesti vuonna 2023 Euroopan unionin elokuvafestivaalin, jonka avasi ukrainalainen elokuva. Muita tapahtumia olivat valokuvanäyttely Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan vuosipäivän yhteydessä, maailman lehdistönvapauden päivän tapahtuma, Hongkongin Gay Games -kisojen yhteydessä järjestetty paneelikeskustelu kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa hlbt+ -henkilöiden oikeuksista sekä kansainvälisen ihmisoikeuspäivän 2023 kunniaksi järjestetty elokuvanäytös ja keskustelutilaisuus.

Heinäkuussa 2020 annetuissa Hongkongia koskevissa neuvoston päätelmissä⁵⁶ ohjeistettiin jatkamaan demokratia-aktivistien oikeudenkäyntien tarkkailua. EU:n Hongkongin-edustusto ja EU:n jäsenvaltiot Hongkongissa suorittivat 122 oikeudenkäyntien tarkkailutehtävää vuonna 2023.

⁵⁵ Lähde: Eurostat, Euroopan unionin ulkomaisia investointeja koskevat tilastotiedot, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/bop_fdi6_geo/default/table?lang=en

⁵⁶ <https://www.consilium.europa.eu/media/45222/council-conclusions-on-hong-kong.pdf>